

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

33E JAARGANG

WOENSDAG 7 JULI 1948

No. 1626

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;
F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.*

*Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.*

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	523
Sommaire, summaries	523
De Nederlandse kolenbasis door <i>Ir G. J. de Vooyo</i> ..	524
Afwikkeling van de geldzuivering door <i>Prof. Dr' N. J. Polak</i>	527
De Belgische oorlogsschaderegeling (III) door <i>Prof. Mr J. van Houste</i>	528
Het economisch Benelux-congres te Amsterdam door <i>A. Rom Colthoff</i>	531
Geldzuivering in Duitsland (I) door <i>Mrs R. H. M. Worsley</i>	533
Mededeling:	
Verkort Jaarverslag van het Nederlandsch Economisch Instituut over 1947	535
Internationale notities:	
Het E.R.P. en de Amerikaanse landbouw	535
Hausse in de Amerikaanse olie-industrie	536
Groot-Brittannië en Ierland	536
Geld- en kapitaalmarkt	536
Statistieken:	
Bankstaten	537
Stand van 's Rijks Kas	538
Specificatie der emissies in Mei 1948	538
Inleggingen en terugbetalingen bij de spaarbanken in Nederland	538
Officiële disconto's	538
(Groothandels) prijzen van granen, veldbonen, boter en kaas in Nederland	539

DEZER DAGEN

kiezen en delen. Het eerste door stemgerechtigd Nederland, bestookt door campagnes met soms bedenkelijke

vermenging van hoofd- en bijzaken; het tweede door de verkiezingsrekenkunde, die de preferentieschalen der kiezers tot aantallen zetels herleidt. Aan de nieuwe volksvertegenwoordigers thans het „embarras du choix” inzake de structuur van het Koninkrijk. „Non numero haec judicantur sed pondere”, aldus Cicero: er zijn zaken, die men niet naar het getal, maar naar het gewicht afmeet.

Dit geldt niet voor de Marshall-hulp, die in dollars wordt berekend, terwijl de groothandelsprijzen in de Verenigde Staten nog steeds stijgen; volgens het „Labor Department” lagen zij in Juni jl. slechts een fractie beneden het „alltime” hoogtepunt van Mei 1920. De E.R.P.-landen hebben echter geen keus; de bilaterale overeenkomsten werden in snel tempo ondertekend. Gegeven keur: van April t/m Juni, het eerste E.R.P.-kwartaal, is — naar de E.C.A.-administratie heeft medegedeeld — in totaal \$ 762,7 mln toegewezen, d.i. 58 pCt van het oorspronkelijk gestelde doel. Echter, ongebruikte saldi zullen bij komende toewijzingen worden opgeteld; nuttige marge voor wie reeds eieren voor zijn geld heeft gekozen.

Wat deze laatste procedure betreft, stelt in Frankrijk de prijsontwikkeling in opwaartse richting de Regering voor een dilemma: wil zij de kosten van levensonderhoud stabiliseren, dan zijn hogere subsidie-uitgaven vereist; in dat geval komt echter het begrotingsevenwicht in gevaar. Productieverhoging is het derde alternatief, dat, naar het schijnt, de preferentie der Amerikanen heeft. Zelf hebben deze inmiddels, in verband met de stijgende kosten van levensonderhoud in de Verenigde Staten, de graansubsidies aan de boeren van \$ 1,84 tot \$ 2 per bushel verhoogd. Zij kunnen zich echter beroepen op het grootste budgetoverschot uit hun geschiedenis: \$ 8,4 mld voor het fiscale jaar 1948.

Scylla en Charybdis bedreigden slechts arme zwervers. Griekenland heeft zich genoodzaakt gezien, de subsidies op de broodprijs drastisch te verlagen; Italië wordt door een nieuwe stakingsgolf bedreigd. Finland heeft gekozen; Palestina kan nog niet tot deling geraken. Inmiddels tracht Joegoslavië, na het schervengericht van de Cominform, zo goed mogelijk tussen de klippen door te zeilen. Het heeft thans bij de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling een crediet van \$ 500 mln aangevraagd. Dat Albanië de economische banden met Joegoslavië heeft verbroken, behoeft niet als directe aanleiding tot dit verzoek te worden gezien; er staan in Oost-Europa grotere zaken op het spel.

Kiezen of delen: ook het alternatief, waarvoor, naar het schijnt, de nota der Westelijke bezetters van Duitsland de Russen zal stellen, nu de besprekingen der militaire gouverneurs te Berlijn geen keus meer lieten. Zal Moskou de organisatorische bekwaamheid der tegenpartij op luchtvaartgebied bij de bepaling zijner preferentie laten gelden? „You 'll make me giddy soon, if you go on turning round like that”, zoals het schaaft tegen Alice zei.

De Curaçaosche Handel-Maatschappij N.V.

(Curaçao Trading Company S.A.)

GEBOUW „ATLANTA“
Stadhouderskade 6 - Amsterdam

Is voor hare kantoren en vestigingen in Curaçao, Suriname en alle voorname plaatsen in het Caraïbische gebied **blijvend geïnteresseerd in offerten van fabrikanten van:**

Bouwmaterialen	Hulsh. artikelen	Textiel
Hang- en sluitwerk	Electr. Technische art.	Papier
Bouwbeslag	Glas	Emaille
Kleine IJzerwaren	Sanitaire artikelen	Levensmiddelen
Gereedschappen	Dakpannen	Keramische art.

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering
verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

N.V. BRONSWERK

AMERSFOORT

AMSTERDAM

ROTTERDAM

Afd. **Pijpleidingen**

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. **Warmtetechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. **Luchttechniek**

V/H BECHT & DYSERINCK

Afd. **Koeltechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Afd. **Electrotechniek**

V/H HUYGEN & WESSEL

Land- en Scheepsinstallaties

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

N.V. A.T.O. — VAN GEND & LOOS

Geregelde vrachtauto-dienst

Nederland - Tsjecho-Slowakije

Vraagt inlichtingen bij onze 80 kantoren of bij van Uden's Transport Bureau - Veerhaven 15 - Rotterdam

Groothandel

Weekblad voor de
internationale handel

Heeft U al eens
een proefnummer
aangevraagd?

H. A. M. Roelants
Schiedam

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur; (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Ir G. J. de Vooy, *De Nederlandse kolenbasis.*

Naar schatting zal het Nederlandse kolenverbruik per 1965 stijgen tot 27 mln ton per jaar. Ter dekking komen de volgende bronnen in aanmerking:

1. Zuidlimburgse productie	12	mln ton
2. Gegarandeerde levering uit productie Sophia-Jacoba en Walsum	2,5	" "
3. Gegarandeerde levering uit verdere Westduitse mijnbouw onder meestbegunstigingsclausule	4	" "
4. Productie nieuwe zetels Vlodrop en Geldern	4,5	" "
5. Te kopen op vrije markt	4	" "
Totaal	27	mln ton

Prof. Dr N. J. Polak, *Afwikkeling van de geldzuivering*

Vermogensaanwasbelasting en Vermogensheffing ineens moeten worden gezien als een sluitstuk van de geldsanering. Dit sluitstuk dreigt gebrekkig te gaan werken; doordat, tengevolge van het niet afwerken van het desbetreffend wetsontwerp door de Kamer, de overdracht van geblokkeerde middelen ter betaling van belasting nog onvoldoende is geregeld. Twee wegen kunnen thans worden ingeslagen: vertraging van de inning der heffingen (voor alle aanslagen!) totdat de regeling overeenkomstig het ontwerp wet is geworden, of spoedige verruiming van de overdrachtsmogelijkheid.

Prof. Mr J. van Houtte, *De Belgische oorlogsschaderegeling (III).*

Het spreekt vanzelf, dat in België reeds vóór het inwerkingtreden van de wet op de herstelling van de oorlogsschade aan private goederen een begin werd gemaakt met de wederopbouw. Sedert het einde der vijandelijkheden is het bouwbedrijf in België zeer actief. Een en ander is in hoge mate te danken aan de politiek der openbare credietinstellingen. Zij verstrekken restauratiecredieten; de Staat verleent zijn garantie en betaalt een deel van de interest voor de getroffenene. Inclusief de voorschotten, rechtstreeks uitbetaald door het Ministerie van Wederopbouw, is reeds ruim 7,5 mld franc ter beschikking der getroffenenen gesteld.

A. Rom Colthoff, *Het economisch Benelux-congres te Amsterdam.*

Het op 11 en 12 Juni jl. te Amsterdam gehouden economisch drielanden-congres viel juist in dezelfde week, waarin de Ministers der Benelux-landen te Château d'Ardennes overeenkwamen, dat in beginsel per 1 Januari 1950 de economische unie een feit zou worden. Tijdens de besprekingen kwam algemeen de wens van het bedrijfsleven naar voren, dat de op Château d'Ardennes uitgesproken verwachting inderdaad zal worden vervuld. De betekenis van het congres ligt met name hierin, dat niet alleen de hangende problemen zijn gesignaleerd, maar dat ook op de moeilijkheden is gewezen, die nóg moeten worden overwonnen, en dat de wegen zijn aangegeven, die daartoe moeten worden ingeslagen.

Mrs R. H. M. Worsley, *Geldzuivering in Duitsland (I).*

Na een uitstel van meer dan twee jaren zijn thans twee verschillende systemen van geldzuivering, resp. in de drie Westelijke bezettingszones en Oost-Duitsland, in toepassing gebracht. Het artikel geeft een overzicht van de belangrijkste bepalingen der beide systemen.

SOMMAIRE.

Dr G. J. de Vooy, *Les prévisions de la production de charbons aux Pays-Bas.*

En 1939 la consommation de charbons aux Pays-Bas se chiffrait à 14,2 millions de tonnes. On estime que ce chiffre augmentera graduellement jusqu'à l'ordre de 27 millions de tonnes en 1965. A ce moment la production destinée à la consommation intérieure aura atteint environ 12 millions de tonnes. L'écart doit être comblé par: des fournitures du bassin de la Ruhr (6,5 millions de tonnes), l'exploitation de nouveaux gisements aux Pays-Bas (4,5 millions de tonnes), des achats au marché libre (4 millions de tonnes).

Prof. Dr N. J. Polak, *Le stade final de l'assainissement monétaire.*

En principe, le stade final de l'assainissement monétaire doit consister dans la liquidation des derniers comptes bloqués, à l'aide d'impôts sur l'accroissement du patrimoine et, les prélèvements uniques sur les capitaux. En fait, le but est loin d'être atteint. C'est pourquoi l'auteur propose quelques améliorations.

Prof. J. van Houtte, *Le système belge du financement des dommages de guerre (III).*

La restauration des dommages de guerre a été entamée dès la cessation des hostilités et même avant que la loi sur les dommages de guerre entra en vigueur. Ces réalisations sont dues aux crédits de reconstruction, octroyés par différents organismes publics.

A. Rom Colthoff, *Le congrès économique dans le cadre Benelux à Amsterdam.*

Mrs R. H. M. Worsley, *Les réformes monétaires en Allemagne (I).*

L'article donne un aperçu des deux systèmes de la réforme monétaire, appliqués en Allemagne occidentale et orientale.

SUMMARIES.

Dr G. J. de Vooy, *Coal prospects in the Netherlands.*

In 1939 coal consumption in the Netherlands amounted to 14.2 millions of tons. It is estimated that this figure will gradually rise to 27 millions of tons in 1965. By that year Dutch production for home use will be about 12 millions of tons. The remaining gap has to be filled by supply from Western German production (6.5 millions of tons), development of new Dutch coal fields (4.5 millions of tons) and purchases in the free market (4 millions of tons).

Professor N. J. Polak, *The final phase of the currency purge.*

In principle, the final phase of the currency purge has to exist in taking away remaining blocked balances with the aid of the property increment tax and the capital levy. In practice, this goal seems still far from being reached. Accordingly, the writer proposes some improvements.

Professor J. van Houtte, *The Belgian system of financing war damage (III).*

Restoration of war damage in Belgium started immediately after the end of hostilities, even before the War Damage Act came into operation. This activity has been made possible by rebuilding credits granted by several public institutions.

A. Rom Colthoff, *The Benelux economic congress at Amsterdam.*

Mrs R. H. M. Worsley, *Monetary reforms in Germany (I).*

The article gives a survey of the two systems of monetary reform as applied in Western and Eastern Germany.

DE NEDERLANDSE KOLENBASIS.

De tegenwoordige Nederlandse kolenbasis zou in een economisch vrij West-Europa als zeer breed kunnen worden beschouwd, nl. een eigen mijnindustrie, die een groot deel van de behoefte dekt, en een gunstige geografische situatie ten opzichte van de voornaamste kolenproducerende landen. Wij zouden op goede gronden kunnen hopen, dat de barrières, die een vrije goederen-uitwisseling nu nog belemmeren, spoedig lager worden en zelfs dat deze zouden kunnen verdwijnen. In dit geval zou er geen reden zijn om ons op het punt der kolenvoorziening ernstige zorgen te maken.

Er zijn echter een reeks elementen in de ontwikkeling op lange termijn, die aan de continuïteit van deze schijnbaar gunstige situatie afbreuk kunnen doen en waarschijnlijk ook zullen doen.

De toekomstige ontwikkeling van het verbruik.

Na een geleidelijke stijging in de twintiger jaren van 7 op 13 miljoen ton, waarbij in aanmerking dient te worden genomen, dat in de eerste vier jaren een uitgesproken kolennood heerste en dus van een te laag verbruik kon worden gesproken, schommelde het verbruik in de dertiger jaren om en-bij de 12½ miljoen ton, met 1939 als spits van 14,2 miljoen ton.

Dit betekent, dat het verbruik per inwoner zich beweegt om en-bij de 1,6 ton per jaar, een merkwaardig laag getal vergeleken bij het verbruik in de omringende landen. Het verbruik per inwoner in Engeland was in de dertiger jaren ongeveer 3,8 ton per jaar, terwijl België en Duitsland resp. 3,5 en 2,4 ton per jaar per inwoner verbruikten. Het lage verbruik in Nederland was gebaseerd op een traditioneel zuinig huisbrandverbruik, een industrie, die voor een groot gedeelte een relatief gering kolenverbruik had, en een verkeer, dat voor een belangrijker deel dan in de omringende landen per schip geschiedde.

Dat het verbruik bij toenemende industrialisatie niet of slechts gering steeg, had verschillende oorzaken, die nu echter bijna alle geheel zijn uitgewerkt en geen remmende invloed meer kunnen doen gelden. Het verbruik aan vloeibare brandstof nam zeer snel toe. De grotere intensiviteit van het vervoer en het verkeer werd bijna voor het grootste deel op deze basis gebouwd. Maar vooral het steeds rationeler verbruik van kolen voor het opwekken van energie bracht met zich, dat de snelle stijging van het energieverbruik niet parallel liep met de stijging van de tot opwekking hiervan benodigde kolen.

Hoe zullen zich nu al deze factoren in de komende tijd ontwikkelen?

De traditionele spaarzaamheid van de bevolking heeft in de oorlogsjaren een 'duw gekregen en of deze spaarzaamheid in de toekomstige jaren zal terugkomen, is nog een vraag. Zeer zeker zou op het ogenblik bij vrije koopmogelijkheden het verbruik voor huisbranddoeleinden belangrijker hoger liggen dan in de jaren voor de oorlog.

Dat de vloeibare brandstof in zulke hoeveelheden ter beschikking zal staan, dat in dezelfde mate als in de dertiger jaren een stijging van het verbruik hiervan mogelijk zal zijn, is, alhoewel niet te overzien, hoogst onwaarschijnlijk. Niet alleen tekent zich reeds een wereldtekort aan vloeibare brandstof scherp af, doch bovendien zal voor ons land, evenals voor geheel West-Europa, de aankoopmogelijkheid van dit voor het grootste deel overzeese product door gebrek aan ruilmiddelen beperkt blijven.

De omzetting van kolen in energie is nog wel iets verder te verbeteren, maar een rendementsverhoging zoals tussen 1920—1940 plaats vond, is niet meer te verwachten. Het is natuurlijk mogelijk en zelfs waarschijnlijk, dat nieuwe energiebronnen zullen ontstaan en wij mogen niet nalaten de atoomenergie in dit verband te noemen; of en wanneer echter de atoomenergie in grotere doorslaggevende hoeveelheden voor industrieel en ander ver-

bruik ter beschikking zal komen, is nog niet positief te zeggen. De waarschijnlijkheid is wel reeds gegeven, doch de ontwikkeling verlangt zeer zeker tijd. Als er een schatting moet worden gemaakt, kan men zeggen, dat wij, in onze omstandigheden, vóór 1965 hiermede geen rekening behoeven te houden, zodat onze energie- en warmtevoorzorging tot die tijd vrijwel geheel op kolenbasis zal dienen te geschieden.

In dit verband een enkel woord over de ondergrondse vergassing, een nieuw element in de energievoorzorging, dat vooral door de Belgische experimenten veel opzien baart. De ondergrondse vergassing is technisch en wetenschappelijk zeer interessant en kan ook onder bepaalde omstandigheden economisch zeer interessant worden. Voor West-Europa, waar de totale ondergrondse voorraden zo beperkt zijn, zal, indien de kolenbehoefte in de tegenwoordige omvang blijft bestaan, of zelfs toeneemt, het rendement van de vergassing, d.i. het aantal calorieën, dat werkelijk wordt gewonnen in gasvorm, vergeleken met de calorische waarde van de vergaste kolen doorslaggevend zijn voor het economisch verbruik.

Indien, wat misschien reeds hoog is geschat, dit rendement 50 pCt bedraagt, zal de ondergrondse-vergassing zich in West-Europa moeten beperken tot die voorraden, die op andere wijze (gewone mijnbouw) niet economisch zijn te winnen, bijv. dunne lagen in reeds uitgeputte mijnen of kolenvoorraden op grotere diepte, waarbij te hoge temperaturen de gewone mijnbouw niet toelaten.

Met welke hoeveelheden en in hoeverre het energieverbruik toeneemt, wordt in de eerste plaats beheerst door het tempo der verdere industrialisatie, doch vooral ook in welke bedrijfstakken deze plaats vindt.

Van doorslaggevende betekenis zal zijn, of in belangrijk grotere mate dan tot nu toe hoogovens en staalwerken zullen worden gebouwd, daar deze industrie, vergeleken bij andere, een grote kolen- en energiebehoefte heeft. Dat Nederland niet in zijn staalbehoefte kan voorzien en dit gebrek de laatste jaren zeer nadelig heeft gevoeld, drijft tot het bouwen van hoogovens en staalwerken, doch binnen het kader van de Benelux krijgt deze kwestie een ander aanzien.

Op bovengenoemde gronden zal elke schatting van het toekomstig verbruik met de nodige reserve dienen te worden beschouwd. Als men het nochtans waagt hiervoor een getal te noemen, zal het verbruik per inwoner in de jaren 1950—1965 zich waarschijnlijk tussen 1,8 en 2,3 ton per jaar bewegen.

Dit brengt met zich, dat wij zullen moeten rekenen op een kolenverbruik in die jaren wisselende tussen 17 en langzaam stijgende tot 27 miljoen ton per jaar. Elke schatting voor de jaren na 1965 moet als te riskant worden afgewezen. Nochtans zal men, gezien de lange duur van voorbereiding, benodigd voor versterking van de kolenbasis, maatregelen ook na deze datum reeds in overweging moeten nemen. Men moet er echter zo mogelijk de nodige flexibiliteit aan geven om nu reeds geen te groot offer te brengen, ter bereiking van de dekking van een kolenbehoefte, die op te losse schroeven staat.

Middelen tot dekking der behoefte.

Ter dekking van de behoefte komt in de eerste plaats de eigen productie in aanmerking. Nog zeer onlangs heeft de Beheerder van de Nederlandse steenkolenmijnen, Dr Ch. Th. Groothoff, als zijn mening te kennen gegeven, dat hij ongeveer 12 miljoen ton als een redelijke toekomstige productie van Zuid-Limburg beschouwde. Iets optimistischer geluiden spreken van een uitbreiding tot 14 miljoen ton: Daar voor 1965 met volledige uitputting van de nu in productie zijnde mijnen niet behoeft te worden gerekend, kan tot die tijd met redelijke zekerheid een productie van bovengenoemde hoogte worden aangenomen.

Er moet echter wel op worden gewezen, dat het soorten-

vraagstuk er toe zal leiden, dat blijvend belangrijke hoeveelheden, vooral cokes, zullen moeten worden uitgevoerd, terwijl de procentsgewijze dekking in andere soorten, vooral die van de huisbrand en gaskolen, lager dan in de andere soorten is.

Een schatting van de uitvoer voor de komende tijd in cijfers uit te drukken is een lastige opgave, daar de ontwikkeling der internationale kolenmarkt sterk aan een vaak plotseling veranderde politieke situatie onderhevig is. Het enige blijvende element is de zeer grote behoefte van de Belgische, Franse en Luxemburgse staalindustrie aan cokes. Deze verbruikers zullen zeer zeker alle middelen aanwenden om uit de buurlanden op zo lang mogelijke termijn en in zo ruim mogelijke hoeveelheden deze behoefte te dekken. Het is zeer wel mogelijk, dat Nederland, ook indien zijn eigen kolenbehoefte nog niet volledig is gedekt, toch, zoals nu reeds geschiedt, belangrijke hoeveelheden cokes aan deze industrieën zal moeten leveren ter verkrijging van de noodzakelijke invoer uit deze landen.

De hoeveelheden echter, die hiervoor in aanmerking komen, te schatten, is zeer riskant, daar zij afhangen van te veel nog onbekend zijnde factoren. Een te noemen getal kan zijn 1½ miljoen ton. Een verder uitvoeren van steenkolen en andere daaruit verwerkte producten, cokes uitgezonderd, komt echter, zolang de behoefte niet is gedekt, nauwelijks in aanmerking. Uit dit alles volgt, dat een zeer belangrijk kwantum (5—15 miljoen ton) nog mankeert om de Nederlandse behoefte te dekken en dit kan alleen door import en door in productie brengen van nieuwe zetels worden overbrugd.

Daar met het in productiebrengen van nieuwe zetels veel tijd is gemoeid (7 à 10 jaren), blijft voor deze periode slechts import ter dekking van de benodigde hoeveelheden over.

Inhoeverre is het noodzakelijk een importgarantie te verkrijgen en op welke wijze zou deze zijn te realiseren?

De mogelijkheid bestaat om deze importbehoefte steeds te dekken door aankoopovereenkomsten van betrekkelijk geringe duur (1 à 2 jaren) en te hopen, dat telkens de mogelijkheid zal bestaan zulke aankoopovereenkomsten, met of zonder staatsbemoeiingen, af te sluiten. Een zekerheid hiervan bestaat er echter niet, zodat het aanbeveling zal verdienen een belangrijk deel van de Nederlandse importbehoefte door het verkrijgen van leveringsverplichtingen op lange termijn te dekken.

Daar het onwaarschijnlijk is, dat België en Frankrijk in de komende decennien een productie-overschot zullen hebben, terwijl bij een enigermate verzadigde kolenmarkt niet-Europese kolen vermoedelijk geen of slechts een ondergeschikte rol zullen spelen, komt als contractant voor het verkrijgen van zulk een leveringsverplichting slechts de Engelse, Duitse en Poolse productie in aanmerking.

Indien men dan ook het gehele complex, nl. marktpositie, politieke situatie, mogelijke afsnijding van de aanvoer der kolen door politieke omstandigheden, zoals oorlogsdreiging en oorlog, benevens de mogelijkheid om een recht als hovengenoemd te verkrijgen, beziet, is het vrijwel zeker, dat de Westduitse kolenproductie in de allereerste plaats in aanmerking komt om aan de Nederlandse verbruikers dit recht te verlenen.

De praktische vorm van dit recht zal kunnen zijn:

a. het ter beschikking krijgen van gegarandeerde hoeveelheden kolen, ingedeeld naar de waarschijnlijk benodigde soorten uit de gehele Westduitse productie;

b. het ter beschikking krijgen van de gehele productie of een groot percentage van de productie van bepaalde met name te noemen mijnen.

De laatste vorm is gekozen door de Nederlandse Regering in haar Memorandum van 5 November 1946 en biedt waarschijnlijk een grotere garantie voor vervulling der leveringsplicht dan de andere oplossing.

De soortenvariatie is echter in dit geval niet aanwezig

en de verantwoordelijkheid voor de rentabiliteit van deze mijnen berust dan aan Nederlandse zijde. Om misverstanden te voorkomen dient uitdrukkelijk te worden vastgesteld, dat door het ter beschikking krijgen ter dekking van de Nederlandse behoefte van de productie van enige bepaalde mijnen, deze productie daarom niet geheel binnen Nederlands economisch verband komt, daar alle kosten der productie, zoals lonen, materiaal, sociale verzekeringen, diensten verkregen van derden in Duitsland en belastingen, een betaling aan Duitsland vormen, die de Nederlandse betalingsbalans belast. Het is mogelijk, dat onder zulk een regeling deze kolen relatief goedkoop kunnen worden, terwijl het verschil met een vrije koopprijs echter niet moet worden overschat en in een tijd van kolenvloed en het weder optreden van dumpingverschijnselen in één of andere vorm, deze kolen zelfs duurder kunnen worden dan zulke, die op een vrije kolenmarkt worden gekocht.

Het zal daarom aanbeveling verdienen een combinatie van beide mogelijkheden na te streven.

Indien de productie van met name te noemen mijnen wordt gevraagd, dan zal het nodig zijn zulke mijnen aan te geven, die kolensoorten produceren, waaraan in Nederland naar grote waarschijnlijkheid een blijvend tekort is.

In de eerste plaats komen daarvoor in aanmerking huisbrandkolen en gaskolen. Een aanvullende levering van huisbrandkolen van 1 miljoen ton uit de productie van de zich geheel in Nederlands bezit bevindende mijn „Sophia-Jacoba” zou de basis voor de huisbrandverzorging redelijk verbreden, terwijl het ter beschikking krijgen over 1½ miljoen ton gaskolen van de mijn „Walsum” de verzorging der gasfabrieken voor het grootste gedeelte kon dekken.

Indien verder het recht op levering uit de Westduitse productie van 4 miljoen ton kolen per jaar wordt verlangd, waarbij de variaties in soorten en kwaliteiten aan de van jaar tot jaar vast te stellen behoefte moeten worden aangepast, op basis van de meest begunstigde, dan zou de tegenwoordige Nederlandse behoefte zijn gedekt en behoeft slechts het door industrialisatie en bevolkingsaanwas stijgend verbruik uit andere bronnen te worden verkregen. Hiervoor staan dan ter beschikking:

a. de productie van de nog te bouwen mijnzetels, waardoor het dekkingspercentage van de behoefte uit eigen productie wordt verhoogd, en

b. het kopen op eventuele vrije markt of daarmee gelijkstaande aankopen al of niet door staatsbemiddeling op korte termijn.

In het kolenprogramma moet nl. noodzakelijk een aanpassend element zijn, daar, zoals vanzelf spreekt, de trend van het verbruik door conjunctuurschommelingen van het reële verbruik afwijkt. Hiervoor is het noodzakelijk niet van te voren 100 pCt van de geschatte behoefte te dekken, doch een klein gedeelte ter dekking aan de mogelijkheden van het ogenblik over te laten.

Bij het vrijwel zeker stijgen van de kolenbehoefte is echter een daling van het dekkingspercentage uit eigen productie van een zo essentiële grondstof als kolen ongewenst. Het zal daarom noodzakelijk zijn om buiten Zuid-Limburg nieuwe ontginningen, die geheel in het Nederlands economisch verband liggen, te verkrijgen.

Welke nieuwe ontginningen komen nu in Nederlands economisch verband nog in aanmerking?

Op het Nederlands grondgebied zijn dit:

a. een zetel op het kleine Vlodropveld, en

b. nieuwe ontginningen in de Peel en in de Achterhoek.

Het Vlodropveld is door zijn weinig aantrekkelijke vorm en gering oppervlak niet zeer aantrekkelijk voor het vestigen van een nieuwe mijnzetel. Het is echter het enige nog niet in ontginning zijnde veld op Nederlandse bodem, waarvan de diepte, waarin de kolenlagen zich bevinden, voorlopig niet prohibitief behoeft te werken.

Het niveau van de kolenrots ligt hier op ca 460 m, een voor de tegenwoordige kolenmijnbouw volkomen normale

diepte, in tegenstelling met de Peel en Achterhoek, waar deze bij 700—1.000 m ligt. Dit zou betekenen, dat deze ontginningen voor het grootste deel op 1.000 m en dieper zûden moeten plaats vinden. Daar het vrijwel zeker is, dat de toeneming van de temperatuur met de diepte, 1° per 26/27 meter, vooral in het Peelveld vrij ongunstig zal zijn, zullen in deze velden zich omstandigheden voordoen, die een exploitatie, die zal moeten concurreren met de andere Westeuropese kolenproducerende bedrijven, voorlopig niet zullen toelaten. Eerst als de meeste mijnen in West-Europa door uitputting der bovenste gedeelten in analoge diepten moeten komen, kan het stichten van zulke bedrijven verantwoord worden geacht.

Er bestaat echter nog een mogelijkheid om binnen Nederlands economisch verband productie te verkrijgen uit kolenvelden in Duitsland.

Het Staatsverdrag van Mei 1920 opent de mogelijkheid de zich in Nederlands bezit bevindende concessies, die als een krans om het Vlodropveld liggen, vanuit schachten op Nederlands terrein te exploiteren. Hierdoor krijgt het tot nu toe onbelangrijk schijnende Vlodropveld een geheel andere betekenis. In 1938 werd hiervoor een project gemaakt, waarbij een combinatie van het Nederlandse Vlodropveld met bovengenoemde concessies door twee mijnzetels zou worden ontsloten en de totale kolenvoorraad van ca 310 miljoen ton ter beschikking zou komen, waarvan 60 miljoen ton uit de Nederlandse concessies en 250 miljoen ton uit het Duitse gedeelte. Hiermede zou een ondergrondse grensverandering zijn gemoeid en zal het aanbeveling verdienen om de oude Nederlandse rechten in een overeenkomst met de toekomstige Duitse Staat, nauwkeuriger vast te leggen en te verankeren. Zeer geringe bovengrondse grenscorrecties kunnen de exploitatie belangrijk vergemakkelijken, daar dan een grotere vrijheid zou komen bij de plaatskeuze der schachten.

In dit verband heeft dan ook de gemengde Nederlands-Engelse commissie aanbevolen in de buurt van Vlodrop een grensverlegging te doen plaats vinden, die met deze problemen rekening houdt.

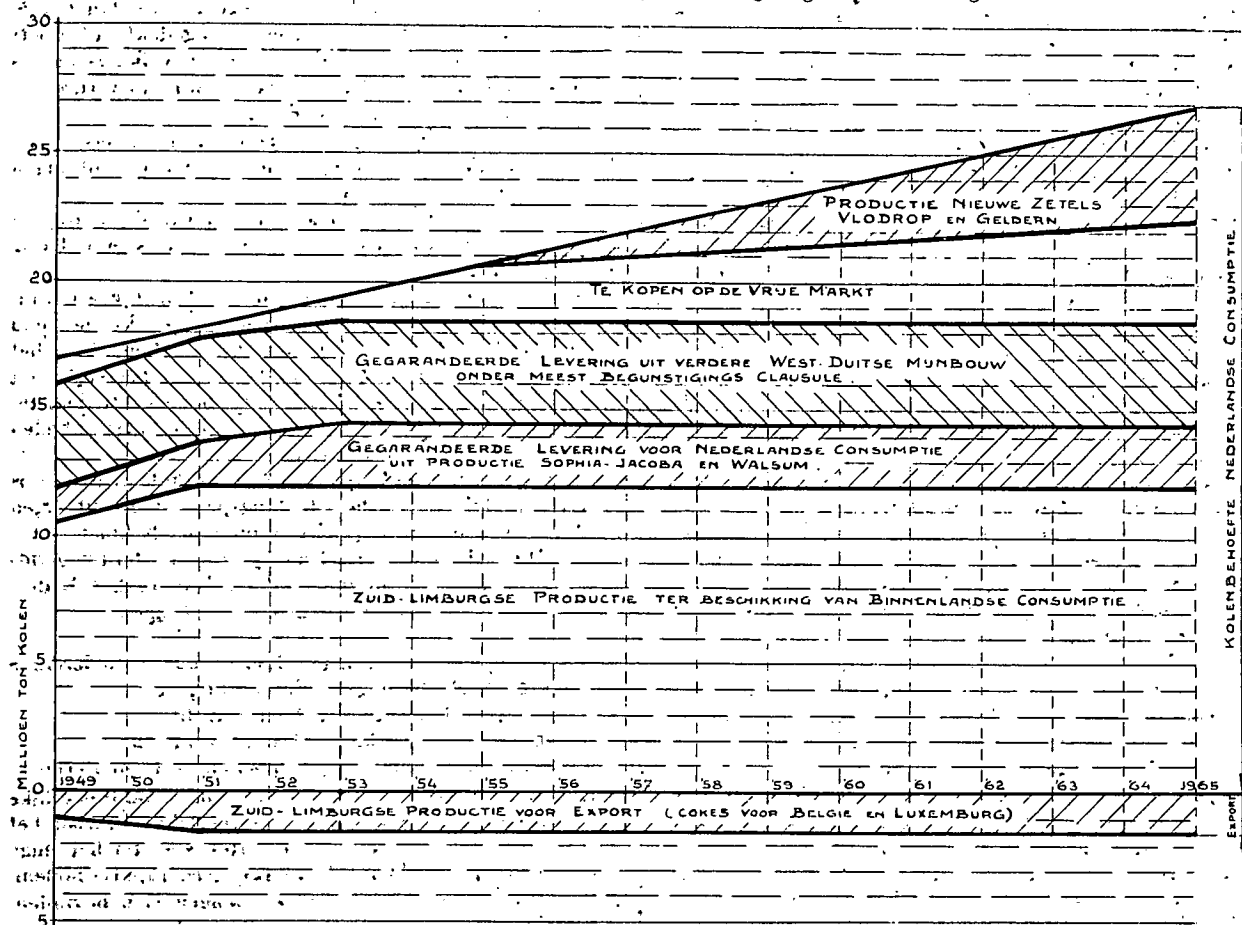
Een bezwaar van deze exploitatie is, dat deze velden slechts es-kolen bevatten, zodat zij geen basis zijn voor dekking der Nederlandse cokes- en gasbehoefte. Hierdoor wordt de latere rentabiliteit nadelig beïnvloed, daar de gemiddelde opbrengst der es-kolen de laatste 25 jaren niet onbelangrijk onder die van mager- en vetkolen is gebleven. In hoeverre deze omstandigheid in de komende jaren zich zal continueren, is nog niet te overzien. De calorische waarde der kolen is volkomen gelijkwaardig aan die van de mager- en vetkolen en het gebruik van es-kolen voor het opwekken van energie is meestal te prefereren.

Een tweede kolenveld dicht bij onze grens bevindt zich ten N.O. van Venlo met een middelpunt van ongeveer 15 km ten Oosten van de tegenwoordige grens, zodat ook hier exploitatie met Nederlandse arbeidskrachten en afvoer der productie naar de Nederlandse Maas zeer zeker tot de mogelijkheden behoort. Een eenvoudige bovengrondse grenscorrectie kan hier echter de toekomstige zetels niet binnen de Nederlandse grenzen brengen.

Een voordeel is, dat dit kolenveld door zijn voor Duitsland ongunstige geografische positie nog zeer lange tijd voor Duitse productie-uitbreiding, of vervanging van uitgeputte mijnen, niet in aanmerking komt.

Een belangrijk nadeel is echter nog de onvoldoende exploratie, waardoor kolenvoorraden en de daarmee gepaard gaande rentabiliteit nog moeilijk zijn te bepalen. Belangrijk is echter, dat dit veld hoofdzakelijk vetkolen bevat.

Een regeling als hierboven genoemd met de toekomstige

BASIS DEKKING NEDERLANDSE KOLENBEHOEFTE.

Duitse Staat te treffen, zal echter niet eenvoudig zijn en zal zeer goede wil van beide zijden verlangen om tot een bruikbare oplossing te geraken, die op de lange duur kan blijven gehandhaafd.

Indien West-Europa een geheel vrije economie zou krijgen, kan aan exploitatie van de voorraden in de Peel en in de Achterhoek in de eerste 20 jaren niet worden gedacht, tenzij dringende plaatselijke werkverschaffings-behoefden de noodzakelijkheid van deze exploitatie, ook al zou zij op verliesbasis geschieden, vereisen.

Indien productie-uitbreiding een volkshuishoudkundige eis wordt geacht, kan deze slechts gaan over het met in Duitsland gelegen concessies uitgebreide Vlodropplan en over exploitatie ten N.O. van Venlo.

Om een redelijke aanvulling van de Nederlandse productie te krijgen, waarbij bovendien het soortenvraagstuk in het oog dient te worden gehouden, zal het noodzakelijk zijn, indien deze concessies ter beschikking komen, beide projecten tot uitvoering te brengen.

Een verhoging van de Nederlandse productie met 4 tot 5 miljoen ton zal het minimum zijn, waarmede deze dient te worden versterkt.

Als wij nu komen tot de periode na 1965, een periode waarin:

a. een onherroepelijke teruggang van de Zuid-Limburgse productie is te verwachten;

b. de gehele productie in West-Europa op grotere diepte zal zijn gekomen, en

c. de energievoorziening uit andere bronnen, voornamelijk atoomenergie, waarschijnlijk zal zijn,

kan kunnen wij slechts hopen dat tegen die tijd onze diepere kolenafzettingen moeten zijn ontsloten.

Daar met de schachtbouw tot zo grote diepte ca 10 jaren zullen zijn gemoeid, moet het risico van de ontsluiting tegen 1955 worden aanvaard. Om dit risico tot een zo gering mogelijk bedrag te reduceren, moet hiervoor een technisch project worden opgezet naar het schema van geleidelijke uitbreiding en het vermijden van te grote begininvestaties.

Dit beduidt in de kolenmijnbouw schachten van kleinere doorsnede dan de laatste 20 jaren de gewoonte is geworden en het bouwen van aanvullende schachten, zodra de ondergrondse uitbreiding deze vooral voor haar ventilatie en afkoeling nodig heeft.

Indien wordt getracht de Nederlandse kolenvoorziening in de periode 1949/65 in een graphiek samen te stellen, ziet deze er ongeveer als volgt uit: (zie vorige bladzijde).

De maatregelen om dit programma te bereiken kunnen als volgt worden samengevat:

1. De Zuidlimburgse productie op het verlangde peil (12—14 miljoen ton) brengen en hierop houden.

2. Het vredesverdrag met Duitsland of een andere, de economische verhoudingen met Duitsland regelende overeenkomst, moet het volgende bevatten:

a. het ter beschikking krijgen van de productie van een magerkolenmijn ter versterking van de huisbrandsituatie. Hiervoor komt in de allereerste plaats in aanmerking de productie van de mijn „Sophia-Jacoba”, welke geheel in Nederlands bezit is, en de productie van een gaskolenmijn ter versterking van de verzorging der gasfabrieken. Het waarschijnlijkste is, dat hiervoor de mijn „Walsum” is aangewezen mijn zal zijn, die èn geografisch gunstig ligt èn waarin Nederlandse groepen grote belangen hebben;

b. de garantie van de levering van 4 à 5 miljoen ton kolen uit de algemene Westduitse kolenproductie op basis van de meest begunstigde;

c. de mogelijkheid tot exploitatie van de aan de grens gelegen kolenconcessies, die aansluiten aan het Nederlandse Vlodropveld en de concessies ten N.O. van Venlo, bij Geldern, geheel in Nederlands economisch verband.

3. Het ontwerpen van mijnzetels op de velden genoemd onder 2c, rekening houdende met de mogelijkheid, dat de

ondergrondse kolenvoorraden ernstig kunnen tegenvallen, zodat aan de ene kant voor overinvestatie moet worden gewaakt en aan de andere kant bij gunstige vooruitzichten snelle uitbreiding zal kunnen plaatsvinden.

4. Zodra het recht, genoemd onder 2c, zal zijn verkregen, te beginnen met de voorbereidende werkzaamheden in de eerste plaats met het afdiepen van schachten.

5. Het ontwerpen van mijnexploitaties in het Peelveld, waarbij echter rekening dient te worden gehouden met de mogelijkheid, dat nieuwe energiebronnen de zekerheid van een grote afzet twijfelachtig kunnen maken, zodat voor overinvestatie door te breed opgezet begin dient te worden gewaakt.

Amhem.

Ir. G. J. DE VOOYS.

AFWIKKELING VAN DE GELDZUIVERING.

Bij Koninklijk Besluit van 3 Augustus 1945 (Stbl. F 133) werd de Minister van Financiën voor een jaar gemachtigd, bepalingen vast te stellen met betrekking tot de geldzuivering. De termijn van een jaar werd eerst bij de Wet van 8 Augustus 1946 (Stbl. G 203) verlengd tot twee jaar en andermaal bij de Wet van 4 Augustus 1947 (Stbl. H 287) tot drie jaar. Bij laatstgenoemde wet werd de machtiging beperkt tot bepalingen met betrekking tot de afwikkeling der geldzuivering. Krachtens deze machtiging heeft de Minister op 24 November 1947 uitgevaardigd de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947 (Stbl. H 377), benevens enkele Aanvullingsbeschikkingen.

In het vooruitzicht van het aflopen van de wettelijke machtiging in Augustus 1948 heeft de Regering bij de Staten Generaal een wetsontwerp ingediend, deze materie betreffend. Dit ontwerp (Zitting 1947-48 no. 837) houdt niet de verlenging van de machtiging in, maar een regeling in extenso, welke voor een groot deel een herhaling is van de Beschikking Afwikkeling Geldzuivering 1947. Slechts op enkele punten wijkt het wetsontwerp van de Beschikking af.

Het gaat om die afwijkende punten. Want de Tweede Kamer is vóór de ontbinding niet gereed gekomen met het wetsontwerp. De Beschikking van 1947, krachtens de machtiging tot stand gekomen, blijft dus van kracht, tezamen met de aanvullingsbeschikkingen, maar de Minister zal over een maand niet meer bevoegd zijn, de blijkens de afwijkende voorzieningen van het ontwerp nodige wijzigingen en aanvullingen tot stand te brengen. Het tot stand komen van de bij het ontwerp voorziene nieuwe bepalingen dient spoedig plaats te vinden, wil de afwikkeling van de geldzuivering niet doodlopen in schromelijke onrechtvaardigheid.

De hoofdpunten van de afwikkeling zijn de heffingen incens (Vermogensaanwasbelasting en Vermogensheffing) en het geconsolideerde overheidscrediet. De geldsanering met de blokkade van vlottende koopkracht was een voorlopige maatregel om die koopkracht ongevaarlijk te maken, een soort noodverband. Zij liep vooruit op de noodzakelijke vernietiging van de overvloedige vermogensaanpraken, waaraan door de verarming, de beroving en de vernieling de reële grondslag was ontvallen. Zij legde voorlopig beslag op de overtollige vlottende middelen, hier en overzee, bij degenen, die toevallig ruim bij kas waren, zulks in het vooruitzicht van latere rectificaties. Wij hebben dit uitvoerig uiteengezet in een artikel in „E.-S.B.” van 12 Maart 1947¹⁾, waarin wij op blz. 206 het volgende schreven:

„Wanneer de draagkracht evenredig ware geweest met het bezit aan vlottende middelen in September 1945 en met het tegoed in Amerika en Engeland, dan zou door confiscatie van het thans geblokkeerde de monetaire sanering kunnen worden afgesloten en ware geen heffing nodig. De rechtvaardigheid eist een herverdeling van de

¹⁾ Strijdpunten ten aanzien van de vermogensheffing, „E.-S.B.” 1947, blz. 205/07.

lasten. Deze dient nu zodanig te geschieden, dat zij, die tot hogere bedragen in de heffing worden aangeslagen dan hun geblokkeerde saldi belopen, geblokkeerd tegoeed ter betaling van belasting overnemen van diegenen, die hogere geblokkeerde banksaldi bezitten dan hun belastingplichten bedragen".

Ook de Minister en menig Kamerlid noemden bij de behandeling van de Vermogensheffing deze belasting een sluitstuk van de geldsanering.

Dit sluitstuk dreigt gebrekkig te gaan werken. Daarvoor zijn verschillende oorzaken. De heffingen brengen veel minder op dan het totaal der geblokkeerde tegoeden, een verstoring van het evenwicht, waaraan de Tweede Kamer met haar aandrang tot verlaging van de heffing schuld heeft. De gelegenheid is opengesteld, heffingen te voldoen met staatsfondsen, waardoor, zolang die schuldbrieven onder pari of onder de betalingskoers noteren, een prikkel is geschapen tot deconsolidering van staatschuld met gelijktijdige belemmering van de afwikkeling der geldzuivering. In het zoëven aangehaalde artikel hebben wij ook hierop gewezen. Dit zijn twee absolute oorzaken van gebrekkige functionering.

Er is nog een derde oorzaak, die gemakkelijk kan worden weggenomen: de overdracht van geblokkeerde middelen ter betaling van belasting is nog onvoldoende geregeld. Het feit, dat t/m Mei j.l. naast 252 mln gulden in geblokkeerd geld en 81 mln gulden staatsobligaties niet minder dan 148 mln gulden vrij geld ter betaling van heffingen ineens is gestort, bewijst, dat de overdracht van geblokkeerde middelen niet goed werkt, en wetigt de vrees, dat talrijke bonafide houders van geblokkeerde tegoeden daarmee zullen „blijven zitten".

Wel is in de Beschikking van 24 November 1947 een regeling getroffen voor overneming van onroerende goederen en schepen en voor verlening van hypothecaire geldleningen door houders van geblokkeerd tegoed van resp. aan belastingschuldigen maar het zou wel toeval zijn, als deze bijzondere vermogensbestanddelen en de bepaalde daarop betrekking hebbende bedragen juist pasten voor de wederpartij. Voor die vermogensbestanddelen, die door deelbaarheid en verruilingsmogelijkheid het soepelst en dus het best geschikt zijn voor deze overdracht, de effecten, werd de mogelijkheid nog niet geopend.

In de Beschikking van 24 November 1947 is wel een regeling vervat voor overdracht van effecten tegen geblokkeerd tegoed ter betaling van belasting en voor blokkering van die effecten of van daarvoor bij ruiling in de plaats tredende vermogenswaarden, maar die regeling zou slechts toepassing kunnen vinden ten aanzien van door de Minister aan te wijzen effecten. Van de bevoegdheid tot aanwijzing heeft de Minister tot dusverre geen gebruik gemaakt, dus is overdracht van effecten nog niet mogelijk. Het wetsontwerp voorziet intussen overdracht van effecten ook zonder dat de Minister enige aanwijzing behoeft te doen, met vergunning van De Nederlandsche Bank om technische redenen. Ware de wet overeenkomstig het ontwerp tot stand gekomen, dan zou de overdracht van effecten, welke ook, kunnen plaats vinden en dan zou de afwikkeling der geldsanering althans op dit punt behoorlijk kunnen functioneren. Zoals de zaken thans staan, hokt deze afwikkeling.

Toch is er haast bij. Het grootste deel der aanslagen is „uit", vele termijnen vervallen binnenkort. Voorzover die door de contribuabelen worden voldaan, is voor de houders van geblokkeerde tegoeden de kans op door hen gewenste belegging verkeken. Teneinde geen wrok en geen wantrouwen te doen be- of ontstaan, moet hier met bekwaam spoed worden gehandeld.

Hiertoe kan men twee wegen inslaan: vertraging van de inning der heffingen totdat de regeling overeenkomstig het ontwerp wet is geworden, of spoedige verruiming van de overdrachtmogelijkheid.

Wat het eerste betreft heeft de Minister voor kleine

aanslagen verlenging van de betaaltermijnen met vier maanden verleend. Doet men zulks voor alle aanslagen in de beide heffingen ineens, dan kan binnen die vier maanden het ontwerp tot wet zijn verheven.

De tweede weg is, ondanks het wetsontwerp en de aflopende machtiging, te begaan door alle binnenlandse effecten aan te wijzen. De Minister behoudt daartoe de bevoegdheid, krachtens art. 6 van de tot de nieuwe wet geldig blijvende Beschikking van 24 November 1947.

Geheel voldoende is dit niet: wil men een behoorlijke afwikkeling van het geblokkeerde tegoed bevorderen, dan dient men de belastingbetaling langs deze weg te stimuleren. Men kan dat doen door de verkoop van effecten onder deze regeling vrij te stellen van notazegel en door er bij de Vereniging voor de Effectenhandel op aan te dringen, met betrekking tot provisietaarif en koersbepaling zodanige regelingen te treffen, dat de verkoper van effecten, die heffingen moet voldoen, er een belang in ziet, zijn effecten tegen geblokkeerd geld ter voldoening van de aanslag van de hand te doen. Reductie op de provisie aan verkoperszijde en een matig agio boven beurskoers moeten de verkoper in de gewenste richting bewegen.

De houder van geblokkeerd tegoed kan op deze wijze recht gedaan worden, al zal dat recht doen dan ook onvolledig blijven, tenzij men de fout van de Tweede Kamer ongedaan maakt door een suppletore heffing van een vierde van de thans vastgestelde aanslagen in de vermogensheffing en men evenveel geblokkeerd tegoed op enigerlei wijze (bijv. door toepassing van art. 6 lid 10 der Beschikking van 24 November 1947) vrijgeeft als er heffingen met vrij geld zijn betaald. Het is beter, tijdig ten halve te keren dan voort te gaan op de weg, die door onrechtvaardigheid naar wantrouwen leidt.

Rotterdam.

P.

DE BELGISCHE OORLOGSSCHADE- REGLING (III).

De restauratiekredieten en de financiering van de wederopbouw.

Ruim zeven jaar verliepen tussen de eerste vernielingen door oorlogsfeiten op Belgisch grondgebied en de stemming van de wet van 1 October 1947 op de herstelling van de oorlogsschade aan private goederen. Deze wet, die van kracht geworden is op 10 November 1947, werd practisch nog niet toegepast begin Mei 1948, en wel om twee redenen: een groot aantal uitvoeringsbesluiten moesten worden genomen, en de referentie naar het netto-vermogen van de gesinistreerde op 9 October 1944 zal, zoals vanzelf spreekt, de berekening van de herstelvergoedingen niet bespoedigen.

En nochtans werd met de wederopbouw reeds een aanvang gemaakt. Van de 451.720 beschadigde en herstelbare huizen waren er 93.761 reeds volledig hersteld op 10 Mei 1945. Sedert het einde van de vijandelijkheden is het bouwbedrijf buitengewoon actief in België. Volledige statistieken van de herstelde gebouwen voor de periode na 10 Mei 1945 zijn ons niet bekend, maar het volstaat zwaar geteisterde steden zoals Kortrijk of Leuven te bezoeken om die activiteit *de visu* vast te stellen.

Als op zovele plaatsen beschadigde gebouwen werden opgeknapt, ja zelfs gans heropgebouwd, dan is zulks wel in de eerste plaats te danken aan de hardnekkige moed van de oorlogsgetroffenen, ook aan de snelle economische heropbloei na de bevrijding, maar toch grotendeels aan de wijze politiek van de Belgische openbare kredietinstellingen.

Het belang van de restauratiekredieten voor de wederopbouw kan o.i. niet overschat worden.

Terwijl de besluiten van de Secretarissen-Generaal betreffende de oprichting van het Commissariaat-Generaal voor de wederopbouw en de verplichte aangifte van de

oorlogsschade nietig verklaard werden bij de bevrijding van het grondgebied, werden andere door deze ambtenaren getroffen maatregelen door de Regering overgenomen bij de Besluitwet van 30 November 1944 en later bij artikel 68 van de wet van 1 October 1947:

„Blijven van kracht, alle wettelijke bepalingen van de besluiten van de secretarissen-generaal vermeld in de besluitwet van 30 November 1944, betreffende het stelsel der bijzondere kredieten bestemd om de herstelling der schade toegebracht door oorlogshandelingen aan roerende en onroerende goederen te vergemakkelijken...”

„Worden geldig verklaard de kredietopeningen, de voorschotten op oorlogsschadevergoedingen en alle financiële verrichtingen, die werden gedaan krachtens de wettelijke bepalingen bedoeld bij vorige alinea...”

De aldus gevalideerde bepalingen betreffen alle de machtiging door de uitvoerende macht verleend aan bepaalde openbare kredietinstellingen om kredieten toe te staan aan de gesignistreerden, mits betaling van een deel van de interest en waarborg van de terugbetaling door de Staat.

Deze openbare kredietinstellingen bestonden reeds vóór de oorlog.

Het *Centraal Bureau voor Hypothecair Crediet* werd opgericht bij Koninklijk Besluit van 7 Januari 1936 als openbare staatsinstelling, teneinde, binnen zekere perken, de voorwaarden van de hypotheekleningen te normaliseren.

De *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid* is een naamloze vennootschap, gesticht de 16e Maart 1919, echter onder een bijzonder statuut, waarbij staats-tussenkomst voorzien wordt bij de samenstelling van het beheer. Zoals eerder reeds gezegd heeft zij reeds een belangrijke rol gespeeld bij het mobiliseren van de nominatieve titels van de oorlogsschadeleningen na 1918.

Het *Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet* is een openbare staatsinstelling, opgericht bij Koninklijk Besluit van 30 Séptember 1937.

De *Nationale Kas voor het klein Beroepskrediet* en de *Nationale Kredietkas voor de Middenstand* zijn insgelijks openbare instellingen resp. opgericht bij de wet van 11 Mei 1929 en het Koninklijk Besluit van 14 October 1937.

Het zijn deze openbare organismes, welke als rechtspersonen een patrimonium bezitten onderscheiden van dat van de Belgische Staat, welke als geldschieters optreden. De Staat verleent zijn garantie en betaalt een deel van de interest ter ontlasting van de gesigniteerde. Voor de schuldenaar is de rentevoet aldus merklijk lager dan deze, die normaal bij hypotheekleningen wordt bedongen: bij het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet beloopt het in de meeste gevallen 2 pCt.

Op 29 Februari 1948 hadden voornoemde kredietinstellingen reeds van 72.509 gesigniteerden aanvragen voor restauratiekredieten ontvangen voor een totaal bedrag groot 10.990.503,85 Frank. De toegestane kredieten belopen 6.144.634.099 Frank, waarvan genieten 56.863 gesigniteerden. Het hoogste totaal werd uitgeleend door het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet (3.768.723.451 Frank) en door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (2.163.488.500 Frank¹⁾.

Als men bij deze bedragen de voorschotten voegt welke — zonder interest — aan de prioritaire geteisterden rechtstreeks werden uitbetaald door het Ministerie van Wederopbouw op grond van de Besluitwet van 27 December 1945 — ruim 1.500.000.000 Frank — dan stelt men vast, dat reeds meer dan 7.500.000.000 Frank ter beschikking van de gesigniteerden werden gesteld. Een feit waarmee rekening moet worden gehouden bij de beoordeling van het financieringsplan voor het herstel van de oorlogsschade.

De restauratiekredieten hebben aldus aan een groot

aantal gesigniteerden de middelen verschafte om de dringendste herstellingswerken te laten uitvoeren vóór de definitieve regeling van het recht op vergoeding voor oorlogsschade.

Voorts zullen zij een regelmatige financiering van de wederopbouw verzekeren gedurende de, naar alle verwachting, vrij lange periode waarin, ter uitvoering van de wet van 6 October 1947, de dossiers van de geteisterden zullen worden onderzocht, de schade geraamd, het nettovermogen (althans bij benadering) vastgesteld en de herstelvergoedingen berekend. De mogelijkheid kredieten aan de aanvragers van oorlogsschadevergoedingen toe te kennen geldt dus ook als correctief van het vrij ingewikkeld systeem van vaststelling en uitbetaling van de herstelvergoedingen.

Maar het toekennen van restauratiekredieten dient niet alleen beschouwd als een overgangmaatregel. Ook in het stelsel van de wet van 1 October 1947 wordt voorzien het toestaan aan de geteisterden van leningen tegen verminderde rentevoet en met staatsgarantie, door de openbare instellingen, welke tot nu toe belast waren met het restauratiekrediet.

Deze kredieten zullen immers onmisbaar blijven voor dezen onder de oorlogsgetroffenen, welke over geen eigen middelen beschikken — althans over onvoldoende middelen — voor de wederopbouw. Dit lijkt wel evident telkens wanneer de gesigniteerde geen herstelvergoeding ontvangt, of slechts een onbeduidende vergoeding, bij toepassing van het abatement. Maar ook zij die het integrale herstel genieten zullen soms beroep moeten doen op het krediet, daar de integrale herstelling doorgaans berekend wordt, rekening houdend met de ouderdomsleet van het geteisterd goed, zodat de vergoeding niet volstaat om nieuw te bouwen.

Practisch is dus geen wederopbouw mogelijk zo de herstelvergoedingen niet aangevuld worden door kredieten. Hoe had trouwens de wetgever het principe van de verplichte wederbelegging kunnen uitroepen, had hij de nodige middelen ter beschikking van de gesigniteerden niet gesteld om aan deze verplichting te voldoen?

Het valt evenwel op te merken, dat de wet van 1 October 1947 geen recht op krediet toekent aan de geteisterde. „Het gaat niet op”, verklaarde de Minister van Wederopbouw in de Senaat, „krediet toe te kennen aan personen die over aanzienlijke liquiditeiten beschikken en misschien geld zouden aanvragen à 2 pCt om het weder te beleggen à 5 of 6 pCt²⁾”. De beslissingen van de Provinciale Directeur voor Oorlogsschade — of, in voorkomend geval, van de Commissie van Beroep — zullen derhalve tevens de herstelvergoeding bepalen, waarop de gesigniteerde recht heeft, en het maximumbedrag van het krediet, dat aan de gesigniteerde kan verleend worden met staats-tussenkomst voor de betaling van de interest en garantie van de terugbetaling. De openbare kredietinstelling zal dan verder oordelen, naar omstandigheden, of dat maximum-krediet wel moet worden toegestaan.

De voorwaarden voor het verlenen van een wederopbouw-krediet zijn dezelfde — eigendom, nationaliteit, burgertrouw — als voor het toekennen van een herstelvergoeding. Het krediet zijnde beschouwd o.m. als een suppletieve staats-tussenkomst voor het geval de herstelvergoeding niet volstaat om weder op te bouwen: daarom ook kan het worden toegestaan aan gesigniteerden, welke, op basis van hun nettovermogen, geen aanspraak op vergoedingen zouden kunnen maken.

Wat de waarborgen betreft voor de terugbetaling, heeft de wetgever zich ten doel gesteld aan de openbare instellingen, welke de kredieten verlenen, genoegzame zekerheden te verschaffen, zonder de belangen van de andere pandhebbende schuldeisers noch het krediet van de gesigniteerde in gevaar te brengen.

¹⁾ Mededeling van het Ministerie van Wederopbouw.

²⁾ J. van Houtte, o.c. no. 362.

„Aan de openbare instellingen, die wederopbouw kredieten verlenen, wordt een algemeen voorrecht toegekend op de roerende en onroerende goederen van de schuldenaar. Dat voorrecht komt vóór alle andere op het goed waarvan de restauratie geschiedt dank zij het krediet, terwijl de schuldvordering slechts op haar normale rang komt op de andere goederen van de gesigniteerde. Voor het geval dat de wederopbouw geschiedt op een ander grondvlak dan dat van het beschadigd of vernield onroerend goed, alsook voor het geval dat hypotheeken reeds waren ingeschreven op het geteisterd goed vóór het getroffen werd door oorlogshandelingen, heeft de wet van 1 October 1947 bijzondere regelen voorzien, o.m. het instellen door de hypothecaire schuldeisers van een zgn. „vordering tot aftrekking” waarvan de uitvoeringsvoorwaarden nog moeten worden geregeld bij Koninklijk Besluit (art. 43—49).

De wetgever is verder van oordeel geweest, dat aan de kredietinstellingen een ruime bevoegdheid moest overgelaten worden om de aan de gesigniteerden op te leggen termijnen en terugbetalingsmodaliteiten te bepalen. Tijdens de bespreking in het Parlement hadden zekere leden aangedrongen opdat in de wet zou worden voorzien dat geen enkele terugbetaling van restauratiekredieten zou mogen worden geëist „vóór het verstrijken van een termijn van vijf jaar te rekenen van het ogenblik af dat de laatste schijf ter beschikking van de geteisterde wordt gesteld”. Daartoe ingediende amendementen werden evenwel verworpen, nadat de Minister van Financiën uitdrukkelijk verklaard had, dat de zelffinanciering van de openbare kredietinstellingen, waarop in het restauratieplan gerekend werd, door dergelijke maatregelen gevaarlijk zou worden belemmerd³⁾.

En zo komen wij tot de laatste vraag, welke wij in deze bijdrage wisten te behandelen: waar zullen de geldmiddelen vandaan gehaald worden voor de financiering van het herstel van de oorlogsschade?

Uit de studie van de voornaamste bepalingen van de wet van 1 October 1947 mochten wij reeds besluiten, dat de Belgische wetgever eerder voorzichtig is geweest bij de regeling van de rechten van de oorlogsgetroffenen.

Het herstel van de oorlogsschade aan private goederen kan, als financieel vraagstuk, niet beschouwd worden los van het probleem van de financiering van de herstelling van de oorlogsschade in het algemeen, van de wederopbouw en wederuitrusting van het land:

Herstelling van de oorlogsschade in het algemeen. Bovendien de materiële schade aan goederen van particulieren heeft de oorlog ook lichamelijke schade toegebracht. Aanzienlijke bedragen moeten op de Staatsbegroting worden voorzien voor het betalen van pensioenen aan oorlogsinvaliden, schadeloosstellingen aan burgerlijke oorlogsgetroffenen; politieke gedetineerden, weggevoerden, enz.

Wederopbouw in het algemeen. Niet alleen de goederen van private natuurlijke en rechtspersonen werden onder de oorlog geteisterd. Ook aan de goederen van het openbaar domein van de Staat, van het domein van Provinciën, Gemeenten en Openbare Instellingen werd schade toegebracht.

Wederuitrusting. Niet alleen voor de eigenlijke wederopbouw, maar voor de wederuitrusting, t.z. voor het moderniseren van 's Lands productiemiddelen zullen in de loop van de tien volgende jaren massale investeringen nodig zijn. Naar de berekeningen van het Ministerie van 's Lands Wederuitrusting zouden voor deze periode de uitgaven voor wederopbouw en wederuitrusting, samen berekend, ruim 357 Milliard Frank moeten bedragen, waarvan: 132 Milliard voor de publieke sector, 22 Milliard voor de openbare diensten en 202 Milliard voor de private sector.

In hoever is de Belgische economie in staat deze investeringen te doen?

Uitgaande, enerzijds van de veronderstelling, dat er in de komende jaren geen voldoende spaargelden zullen zijn op de financiële markt in België om wederopbouw en wederuitrusting door binnenlandse leningen te financieren, en anderzijds van het postulaat, dat buitenlandse leningen uitsluitend mogen aangegaan worden voor het bestrijden van uitgaven, welke het economisch potentieel van het land niet enkel op zijn vooroorlogs peil herstellen, maar wel verhogen, is men tot het besluit gekomen, dat de herstelling van de oorlogsschade aan private goederen diende gefinancierd te worden door een soort verplicht sparen, anders gezegd: door de belastingen.

Zo is allengs de gedachte naar voren gekomen een jaarlijkse dotatie voor te behouden voor het herstel van de oorlogsschade aan private goederen, en deze dotatie te laste te leggen van begrotingen door belastingen gedekt, t.z. van de gewone begroting of van de begroting der uitgaven voortkomend uit de oorlog. Daartoe wordt een *Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade* opgericht — de wet werd op 9 Mei 1948 uitgevaardigd — en de Zelfstandige Kas zal de dotatie ontvangen en uitdelen naar de voorschriften van de wet.

De omvang van de dotatie werd bepaald, naar het financieel draagvermogen van 's Lands economie, op 2,5 Milliard Frank.

De Staat is tegenover de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade, publiekrechtelijke persoon, verbonden, zodat de dotatie onder de verplichte uitgaven moet opgenomen worden, ook voor de toekomst, in het budget.

De duur van de Zelfstandige Kas werd bepaald; naar de normale duur van de wederopbouw, op vijftien jaar.

Hieromtrent werd, bij de bespreking van de wet van 1 October 1947 in het Parlement, lang en vurig gedebatteerd. De vraag werd gesteld of het, door verlenging van de duur van de Zelfstandige Kas en door vermeerdering, bijgevolg, van het aantal annuïteiten der dotatie, niet mogelijk ware geweest het toekennen van de vergoedingen aan de gesigniteerden onder gunstiger voorwaarden te regelen. Men mag evenwel uit het oog niet verliezen dat, wil men 's Lands economie in evenwicht houden, het volume van het spaarwezen, inzonderheid van het verplicht sparen dat de jaarlijkse dotatie van de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade veronderstelt, steeds moet overeenstemmen met het volume der investeringen, nl. der uitgaven voor wederopbouw, daar het juist dit spaarwezen is, dat de investering mogelijk maakt. M.a.w. moeten de besparingen parallel lopen met de investeringen, en 't is rond de periode, waarin feitelijk wordt wederopgebouwd, dat de belastingplichtige het nodige offer moet doen om de dotatie van de Zelfstandige Kas op last van de gewone begroting mogelijk te maken. De termijn van de financiering wordt aldus bepaald tevens door de normale duur van de wederopbouw en door de noodzakelijkheid voor de Zelfstandige Kas leningen op korten of gemiddelden termijn te kunnen aangaan⁴⁾.

Inderdaad zal de Kas, alhoewel ze een regelmatig inkomen van 2,5 Milliard Frank verzekerd is, zich op de kapitalenmarkt de aanvullende middelen moeten aanschaffen. Deze zullen immers onmisbaar zijn gedurende de eerste jaren na het effectief in werking treden van de wet van 1 October 1947, wegens het versneld tempo van de uitgaven. Zo is enkele maanden geleden, dus reeds vóór de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade wettelijk bestond, een lotenlening groot 3,5 Milliard Frank voor haar rekening uitgeschreven geworden. De delging van de aangegane leningen is gewaarborgd, dank zij het batig saldo, waarover de Kas zal beschikken tijdens de laatste jaren van haar bestaan.

Men rekent er op, dat het herstel der oorlogsschade

³⁾ Ibid, no. 374.

⁴⁾ Ibid, no. 19.

aldus zowel financieel en economisch zal zijn gedelgd, en dat België zijn puinen zal heropgebouwd hebben zonder vermeerdering van de openbare schuld.

Het inkomen van de Zelfstandige Kas zal nochtans niet volstaan om de werkelijke kostprijs van de wederopbouw te dekken. Feitelijk zal het slechts daartoe bijdragen voor iets meer dan de helft, en voor het overige dient er beroep gedaan op de eigen middelen van de gesinistreerde of op het krediet. De openbare kredietinstellingen halen de nodige liquiditeiten deels uit voorschotten door de Schatkist gedaan, deels uit obligatiëuitgiften. Ook zelffinanciering van de kredietinstellingen wordt binnen afzienbaren tijd verwacht.

Brussel.

Prof. Mr J. VAN HOUTTE.

HET ECONOMISCH BENELUX-CONGRES TE AMSTERDAM.

Het op 11 en 12 Juni jl. te Amsterdam gehouden economisch drielanden-Congres, georganiseerd door de economische studiecmissies van het Comité voor Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Samenwerking, kwam op een historisch moment.

Immers, juist in diezelfde week hadden de Ministers der Benelux-landen op het Château d'Ardennes de afspraak gemaakt, dat tegen 1 Januari 1950 de economische unie een feit zou worden, tenminste als alles loopt zoals men meent te mogen verwachten.

Het Congres heeft in alle toonaarden de wens van het bedrijfsleven vertolkt, dat die verwachting inderdaad vervuld zal worden. Men heeft echter tegelijkertijd gewezen op de moeilijkheden, die nog moeten worden overwonnen, en ook de wegen aangegeven, die daartoe moeten worden ingeslagen.

In het brandpunt der beschouwingen stond daarbij wel het monetaire probleem, aangezien men overtuigd is, dat, wanneer daarvoor geen oplossing wordt gevonden, alle streven naar een economische unie nutteloos is.

Twee uitstekende inleidingen over dit vraagstuk boden ruimschoots gelegenheid diep in deze materie te duiken, de ene van Prof. F. Collin, President-Directeur der Kredietbank te Brussel over de situatie in België, en de andere van Prof. Dr G. M. Verrijn Stuart, Directeur der Amsterdamse Bank, over de situatie in Nederland.

Hoewel Prof. Collin uiteraard een hoopvoller geluid omtrent de resultaten der monetaire politiek van zijn land kon doen horen, was zijn rede toch niet zonder critiek en waarschuwing.

Spreker achtte het in de eerste plaats noodzakelijk, dat de Nederlandse en de Belgische munt over en weer vrij kunnen circuleren. Aan Belgische zijde is de politiek tot binding der overtollige koopkracht door onbepaalde goederenimport praktisch gelukt. Toch blijft nog steeds een tendenz naar inflatie bestaan. Het actuele prijzenpeil kan echter moeilijk vergeleken worden met dat van andere landen, waar nog strenge controles van kracht zijn en hoge staatssubsidies toegekend worden. Het zou voorbarig zijn pessimisme omtrent de ontwikkeling in België aan de dag te leggen, zolang zich geen exportmoeilijkheden voordoen en het budgetaire evenwicht verzekerd blijft. In België werkt het economische apparaat op volle toeren, men leeft er beter dan in andere landen en dit is grotendeels het gevolg van de verstandige en moedige financiële politiek, welke ononderbroken door de Regering werd gevoerd.

Critischer dan de eerste spreker was Prof. Verrijn Stuart in zijn uiteenzetting van het monetaire beleid in Nederland. Dit culmineerde in zijn peroratie, dat in Nederland de grootste gevaarsbron voor inflatie gelegen is in het deficit in de staatsfinanciën. Al is het niet mogelijk dit met één slag te doen verdwijnen, verlangd mag worden dat de

financiering van het deficit zonder extra geldcreatie zal geschieden. Daartoe openen de importen der E.R.P.-goederen een gunstig perspectief. Ook zal men het, ter voorbereiding van de economische unie, eens moeten worden over de methode van credietcontrole (kwalitatief, zoals in Nederland of kwantitatief als in België) en de rente zal in Nederland weer reële betekenis moeten krijgen; geleidelijke aanpassing van prijs- en loonpolitiek (afschaffing van het subsidiestelsel waardoor de levenskosten in Nederland kunstmatig laag gehouden worden) en verwezenlijking van multilaterale betalingsregelingen, zeker tussen de Benelux-landen. Niet nodig achtte spreker het, dat Nederland daarvoor eerst even rijk zou zijn als België en Luxemburg, immers, ook binnen ons land kennen wij rijke en arme streken, die zéér wel in één economisch verband kunnen leven zolang, vrije uitwisseling van goederen en diensten, geëffecteerd door een stabiel en volwaardig geldstelsel, verzekerd blijft.

Na diepgaande discussies in de Monetaire sectie kon men tenslotte een aantal conclusies aan het Congres voorstellen, die unaniem door de plenaire vergadering werden aanvaard. Deze resoluties luiden als volgt:

1. het is gewenst, dat de monetaire politiek der in de Benelux verenigde landen volledig wordt gecoördineerd;
2. in verband daarmee moeten de voorwaarden worden geschapen voor een politiek, die gericht is op een stabiel geldwezen;
3. daartoe is nodig, dat evenwicht wordt verkregen in de staatsbegroting der deelnemende landen, of indien en voorzover dit evenwicht voornamelijk niet bereikbaar is, een deficit op de staatsbegroting niet op inflationistische wijze wordt gefinancierd en bestaande inflationistische financiering wordt gecorrigeerd;
4. zulks impliceert mede, dat ook bij financiering van het bedrijfsleven inflationistische tendenties moeten worden vermeden;
5. het is daarbij gewenst, dat de in Benelux verenigde landen een gelijksoortig systeem van credietcontrole toepassen;
6. om een evenwichtige verhouding tussen de deelnemende landen te verkrijgen is het gewenst maatregelen te treffen tot herstel van een natuurlijk prijsniveau; daartoe is nodig afschaffing der subsidiëpolitiek en ophoffing der prijscontrole, zodra zulks in verband met een ruimere goederenvoorziening mogelijk is. Naar deze ruimere goederenvoorziening zal krachtig moeten worden gestreefd;
7. indien na herstel van een natuurlijk prijsniveau in de deelnemende landen nog essentiële afwijkingen mochten overblijven, dient valutacorrectie te worden overwogen;
8. herstel van evenwicht tussen de prijsniveaus der deelnemende landen behoeft niet te impliceren gelijk-schakeling van het niveau der inkomens, aangezien bij verschil in reële welvaart een dispariteit zowel in reël als in nominaal inkomen geen bezwaar voor een goede functionering van het monetaire systeem der economische unie behoeft op te leveren;
9. ook indien aan bovenstaande voorwaarden is voldaan, zal in verband met de verhoudingen in de betalingsbalansen der Benelux-landen onderling vervanging van het bilaterale systeem door een goed functionerend multilateraal systeem noodzakelijk zijn.

Ook over het agrarische probleem binnen de Benelux zijn belangwekkende beschouwingen geleverd. Uitgangspunt daartoe vormde de rede, welke Mr J. Linthorst Homan, voorzitter der Alg. Ned. Zuivelbond F.N.Z., voor het Congres heeft gehouden. Deze spreker gaf in de eerste plaats een uiteenzetting, hoe het met de agrarische vraagstukken in de drie Benelux-landen staat.

De grote vraag op agrarisch gebied is thans: moet de Europese landbouw zich instellen op het voortbrengen van voedingsstoffen voor de eigen bevolkingen, dan wel kan en zal voortgang worden gegeven aan het destijds in

Nederland moeizaam opgebouwde systeem, grondstoffen en hulpstoffen uit Amerika te importeren en die in een hoog opgevoerde veredelingslandbouw om te zetten in de beste kwaliteitsproducten, welke dan weer worden geëxporteerd? Op dit gebied bestaan belangrijke verschillen tussen de drie landen. De Benelux-landen zijn niet complementair, zij vullen elkaar niet aan. De onderlinge oplossing kan dan ook niet deze zijn, dat België zijn landbouw loslaat en Nederland zijn industrie. Wanneer men voorop stelt, dat er een economische unie moet zijn, dan moet er ook één landbouwbeleid, één landbouwpolitiek van Benelux zijn en dan moet ook de oude exporttaak van onze landbouw, welke een positieve landbouworganisatie en een positief landbouwbeleid eist; worden gehandhaafd.

Bij de discussies over vrijheid of dirigisme moet het z.i. niet gaan over het een of het ander, doch voor de landbouw gaat het om een juiste middenweg. Het is mogelijk in onderling overleg het allerbeste binnen het Benelux-gebied te gaan voortbrengen, mits men dat doet in vriendschappelijk contact tussen de betrokkenen in het bedrijfsleven. Dit kan geschieden met inachtneming van een betrekkelijk korte overgangstijd. Dit behoeft niet te betekenen, dat in het gehele gebied ineens alles precies gelijk moet zijn. Naar deze taak zal Benelux binnen het Vijfandenpact en binnen de kring der zestien landen moeten streven.

Het vraagstuk der agrarische overbevolking, vooral in Nederland, zal een oplossing moeten vinden, waarbij speciaal een samenwerking met Frankrijk moet worden betracht. Over de toekomst van het West-Duitse consumptiegebied moet echter zo spoedig mogelijk zekerheid komen. Teneinde dit alles nog eens tussen landbouwexperts, nader te bespreken, zou een speciaal congres van de georganiseerde landbouw, tezamen met de landarbeidersorganisaties der Benelux-landen, gewenst zijn.

De discussies in de Agrarische sectie leidden tot overeenstemming tussen de landbouwexperts der drie landen omtrent een aantal conclusies, die tenslotte ongewijzigd door het Congres zijn aanvaard.

1. De landbouw neemt acte van het feit, dat ingevolge recent contact van de Regeringen der drie landen de economische unie op 1 Januari 1950 tot stand zal komen;

2. de landbouw dient te beseffen, dat de waarde van deze unie zo groot is, dat de landbouw zich in de overgangperiode in eigen kring over en weer eventuele offeringen zal moeten getroosten, teneinde daaruit in de toekomst voor de landbouw der drie landen een zo groot mogelijke welvaart te doen resulteren;

3. Benelux dient te beseffen, dat een gezond platteland met een gezonde landbouw voor Benelux onmisbaar is;

4. de Regeringen der drie landen dienen aan de landbouw de waarborgen te verschaffen, welke de landbouw zelf de verantwoordelijkheid kunnen doen aanvaarden voor een vergaand plan van moderne rationalisering en de daarvoor noodzakelijke investeringen, opdat de landbouw van Benelux met succes en op verantwoordelijke wijze veredelde producten kan blijven voortbrengen voor binnenlandse consumptie en export;

5. zowel binnen het Vijfandenpact als binnen de kring der zestien landen, betrokken bij het Marshall-plan, streve Benelux naar een erkenning van die taak;

6. het vraagstuk der agrarische overbevolking worde in samenwerking o.a. met Frankrijk besproken;

7. ter bereiking van een uiteindelijke zekerheid inzake de afzet van agrarische producten naar het West-Duitse consumptiegebied is intensief overleg en gemeenschappelijke activiteit der Benelux-landen gewenst;

8. in de landbouw leeft het besef, dat enerzijds de Overheid de richtlijnen moet aangeven en de mogelijkheden dient te scheppen inzake de algemeen te volgen economische politiek ten bate van de volksgemeenschap, maar dat anderzijds de uitvoering dezer richtlijnen behoort te berusten bij het particulier initiatief;

9. het reeds bestaande contact van de georganiseerde

landbouw en landarbeidersstand der drie landen dient te worden versterkt.

In de sectie Handel hield eerst Mr H. Zwaresteyn, secretaris der Ned. Kamer van Koophandel te New York, een pleidooi voor de vorming van gezamenlijke Benelux-Kamers van Koophandel, waarvan eerst sprake kan zijn, nadat de economische unie een feit geworden is. Het Congres heeft een resolutie in die geest aanvaard. Bovendien sprak het Congres als zijn wens uit, dat wettelijke bescherming zal worden verleend aan de benaming „Kamer van Koophandel in het Buitenland”, opdat de goede naam van instellingen van deze aard niet benadeeld zal worden door lichamen, die zulks niet verdienen.

Bijzondere aandacht verdient nog de inleiding, welke Prof. Dr P. Kuin heeft gehouden in de sectie Handel over de mogelijkheid van vrijer ruilverkeer tussen de Benelux-landen. Reeds is een voorstel in ambtelijke kringen in overweging geweest, om een vrij aanzienlijk aantal artikelen, waarvan men meende, dat aan weerszijden van de grens voldoende aanbod bestond, vrij over en weer te laten verhandelen.

Deze poging is destijds afgestuit op de vrees, dat de goederenstroom uit België en Luxemburg naar Nederland toch nog zoveel groter zou zijn dan in omgekeerde richting en dat de vrijlating zou betekenen een toeneming van het deficit op de lopende betalingen. De tijd schijnt evenwel rijp te zijn voor het ondernemen van een dergelijke stap, waarbij het belang symbolisch zou zijn als tastbaar bewijs ener groeiende economische unie. Het grote probleem hierbij vormt natuurlijk de financiering, waarbij een beroep op de Verenigde Staten zal moeten worden gedaan.

De conclusies, waartoe het Congres omtrent dit probleem is gekomen, luiden als volgt:

1. het Congres heeft met instemming kennis genomen van het voornemen van de Regeringen om voor de invoering van de economische unie een bepaalde datum vast te stellen en in afwachting daarvan te trachten door een bijzondere invoer voornamelijk uit België en Luxemburg in Nederland de voorzieningsniveaux in de partnerlanden meer in evenwicht te brengen;

2. het Congres dringt er op, aan de voorbereidingen van de economische unie in diere voege te bevorderen, dat tegelijk met de bijzondere importen als bovenbedoeld, voor bepaalde categorieën van goederen de wederzijdse handel wordt bevrijd van de belemmeringen, waaraan hij thans nog onderworpen is;

3. het Congres is van oordeel, dat in dit verband bijzondere aandacht moet worden geschonken aan de achterstand, die bij de Nederlandse bevolking nog bestaat in de voorziening van duurzame gebruiksgoederen. Deze achterstand dient zoveel mogelijk te worden ingehaald door een doeltreffende samenwerking van de Nederlandse industrie met het bedrijfsleven in België en Luxemburg.

In de Industriële sectie hield ondergetekende een inleiding over „Samenwerking op industrieel gebied in Benelux-verband”.

De tendenz van dit betoog kwam hierop neer, dat de industrieën nog veel meer dan tot dusverre zich zullen moeten realiseren, dat de economische unie binnen afzienbare tijd (1950) een feit zal zijn.

Thans verkeert de Nederlandse industrie nog in een betrekkelijk gunstige positie wat haar concurrentiekracht betreft, doch dit is ten dele kunstmatig, als gevolg van prijs-beheersing en subsidies op eerste levensbehoeften. Waar het op aankomt is de arbeidsproductiviteit en hieraan ontbreekt het in Nederland nog in vele opzichten. Wil men voorkomen, dat de inwerkingtreding der economische unie zonder schokken verloopt, dan is het gewenst, dat de industriëlen nu reeds met hun Benelux-collega's overleg plegen over de wijze waarop die situatie het hoofd moet worden geboden. Dat de Regeringen hierbij de helpende hand willen bieden, blijkt o.a. uit de afspraak inzake de wederzijdse raadpleging over industriële uitbreidingen in

bepaalde bedrijfstakken. Deze afspraak heeft echter slechts zin zolang de economische unie nog geen feit is; daarna doet het er in beginsel weinig toe, in welk der Benelux-landen de industriële capaciteit wordt uitgebreid, zodat dit in hoofdzaak kan worden overgelaten aan de keuze der rationeelste combinatie der voorhanden vestigingsfactoren. Wanneer de Regeringen een gecoördineerde vestigingspolitiek wensen te voeren, is het zaak, dat de industrieën met elkaar overleggen, in hoeverre zij toepassing daarvan op hun branches wensen te vragen of te beperken.

De discussies omtrent deze voordracht hebben geleid tot de aanvaarding van de volgende resoluties, voorgesteld door de sectie Industrie:

1. de totstandkoming van een douane-unie tussen de Benelux-landen moet worden beschouwd als een eerste stap tot een economische unie. Het bedrijfsleven dient zich dit goed te realiseren en zich nu reeds in te stellen op een toekomst, waarin de Benelux-landen één grote markt zullen vormen. Het bedrijfsleven bereide zich op die situatie nu reeds voor, door nationaal en in Benelux-verband met collega's overleg te plegen.

Daarbij is het gewenst, om dit overleg zo snel mogelijk tot stand te brengen en zo doeltreffend mogelijk te doen functioneren, dat binnen elke bedrijfstak de fabrikanten zelf met hun rechtstreekse vakgenoten in de andere landen overleg kunnen plegen; met inachtneming van het belang der consumenten bij een zo vrij mogelijke concurrentie;

2. voor een goede functionering der economische unie is het noodzakelijk, dat de regelingen van overheidswege der productie en distributie binnen het Benelux-gebied zodanig effect hebben, dat zij gelijke concurrentievoorwaarden in het hele gebied scheppen en niet discriminerend ten aanzien van de industrie der partnerlanden werken. Het is dringend gewenst, dat door de Regeringen der drie landen in de periode, die ons nog van de economische unie scheidt, geen maatregelen worden getroffen, die tegen deze doelstelling ingaan;

3. de huidige afspraak der Regeringen inzake raadpleging omtrent industriële plannen in bepaalde bedrijfstakken gaat uit van de toestand, dat de Benelux-landen nog niet zijn overgegaan tot de economische unie. Na totstandkoming der economische unie dient in de eerste plaats aan het gezonde economische inzicht van de samenwerkende bedrijfstakken der partnerlanden te worden overgelaten, of zij voor hun sector toepassing willen vragen van een dan eventueel bestaande gecoördineerde vestigingswetgeving.

Tenslotte werd in de Fiscale sectie een inleiding gehouden door Dr Carlo de Mey uit Brussel over het vraagstuk der unificatie op het gebied belastingen. Als resultaat hiervan zijn door het Congres de volgende resoluties bekrachtigd:

1. er wordt met klem op aangedrongen, dat het rapport, hetwelk inzake accijnzen en omzetbelasting door de Administratieve Raad voor de Douaneregelingen en de Economische Raad aan de Regeringen is uitgebracht, ter kennis wordt gebracht;

2. het is gewenst, dat in de drie landen wetsontwerpen betreffende belastingen, welke de strekking hebben de verschillen in belastingheffing in de drie landen te vergroten, tijdig ter discussiëring aan de Raden, die met de bestudering van de unificatie van die belastingen zijn belast, worden voorgelegd;

3. de zeer grote verschillen in belastingheffing in de drie landen maken het voorshands onmogelijk een volkomen unificatie van de belastingen te verkrijgen. Zulks is echter ook niet noodzakelijk; een globale gelijkheid in druk zal voorlopig voldoende zijn om een economische unie te verwezenlijken. Met betrekking tot belastingen, welke mede ter zake van het goederenverkeer over de grenzen worden geheven, zoals accijnzen en omzetbelasting, zal echter een verdergaande gelijkheid noodzakelijk zijn, teneinde de heffing dier belastingen bij de grensoverschrijdingen tussen de drie landen te achterwege kunnen laten.

Aan het eind van het Congres hield Prof. A. Coppé, Volksvertegenwoordiger en Hoogleraar te Leuven, nog een rede, waarin hij de verschillende moeilijkheden, die bij het totstandkomen der economische unie moeten worden overwonnen, nog eens resumeerde. Spreker gaf de weg aan, hoe door innig contact tussen experts op verschillend gebied wel degelijk een bevredigend resultaat kan worden bereikt.

Dit 2de economisch drielanden-Congres is erin geslaagd de problemen, welke aan de orde zijn, en de wegen, die moeten worden bewandeld, te concretiseren, waartoe de medewerking van een groot aantal deskundigen zeker niet weinig heeft bijgedragen.

Van overheidswege is in belangrijke mate belangstelling voor dit Congres betoond, doordat verscheidene hoge ambtenaren de discussies gevolgd hebben en de Minister van Economische Zaken aan het Congresdiner heeft willen aanzitten. Ook de Gezanten en Consuls van België en Luxemburg waren aanwezig of vertegenwoordigd. Wij hopen uit deze belangstelling de conclusie te mogen trekken, dat de Regeringen aan de zakelijke wensen van het Congres ook zoveel mogelijk gevolg zullen willen geven

's-Gravenhage.

A. RÖM COLTHOFF

GELDZUIVERING IN DUITSLAND (I).

Na een uitstel van meer dan twee jaren, in belangrijke mate veroorzaakt door het voortdurend mislukken van pogingen der Westelijke en Russische bezettingsautoriteiten om over een voor geheel Duitsland geldig systeem van monetaire en financiële hervorming tot een vergelijk te komen, zijn thans twee verschillende systemen van geldzuivering, resp. in Trizonië en Oost-Duitsland, in toepassing gebracht. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste bepalingen dezer beide systemen.

West-Duitsland.

Met ingang van 21 Juni jl. werd de oude Duitse valuta („Reichsmark“, „Rentenmark“ en „Bezettingmark“) ongeldig verklaard; de „Deutsche Mark“ werd tot enig wettig betaalmiddel verheven. Deze operatie (de zgn. „Operation bird dog“) berust op een herziene visie van het Dodge-Colm-Goldsmith plan, een Amerikaans schema, waarin elementen van het Duitse zgn. Homburg-plan zijn verwerkt. Het systeem beoogt een drastische reductie van de in omloop zijnde koopkracht door middel van een gemengd stelsel van omwisseling en blokkering; aan te vullen door een verordening, vóór einde 1948, op te stellen en goed te keuren door de (nog te vormen) West-Duitse constituerende vergadering te Frankfort en betreffende een zgn. „Lastenausgleich“, welke zowel op geld- als op goederenbezit betrekking zal hebben.

Verordening no. 61 van het Militair Gezag voorziet in de eerste stap de geldhervorming, welke in drie étappes ten uitvoer zal worden gelegd. Tot nu toe is per hoofd een bedrag van 60 mark à pari ingewisseld in nieuwe marken; 40 mark werd contant uitbetaald, het restant binnen een maand betaalbaar gesteld. Alle kassaldi in oude marken moesten worden aangegeven en geregistreerd; zij werden voorlopig geblokkeerd, terwijl de omwisselingskoers zal worden vastgesteld en bekendgemaakt wanneer het volume aan oud geld, dat in Trizonië in omloop was, is bepaald. Wat dit laatste betreft variëren schattingen van geallieerde zijde tussen 60 en 80 mld mark; schattingen van Duitse zijde gaan aanzienlijk hoger.

Volgens Verordening no. 62 van het Militair Gezag mag de bankbiljetten- en muntenomloop van de „Bank Deutscher Länder“ (de West-Duitse circulatiebank) een bedrag van 10 mld mark niet te boven gaan; verhoging van dit bedrag, met niet meer dan 1 mld mark per keer, kan plaatsvinden met goedkeuring van een bepaalde

meerderheid in het bankbestuur en van tenminste zes der „Länder”. Bovengenoemde bedragen wijzen op een omwisselingsverhouding, van ongeveer 10 oude marken tegen 1 nieuwe.

Lonen en salarissen moeten voortaan in het nieuwe geld worden uitbetaald en blijven op het bestaande peil gehandhaafd. Een algemeen moratorium voor geldschulden werd afgekondigd, lopende tot 26 Juni jl. en voor verlenging vatbaar. Officieel is omtrent prijzen niets bepaald; in alle verordeningen, besluiten, contracten etc. wordt de oude mark eenvoudig vervangen door de nieuwe. Een Duitse maatregel echter, aangenomen tijdens een dramatische zitting van de „Frankfurt Economic Council”, die de gehele nacht duurde, — de Sociaal-Democraten verzetten zich ertegen —, voorziet in afschaffing van de prijscontrole op goederen, uitzonderd voedingsmiddelen, bepaalde grondstoffen, textiel en kleding, teneinde vrije prijsvorming te herstellen.

Maatregelen zijn getroffen teneinde bedrijven door de overgangsmoeilijkheden heen te helpen. Dit geschiedt op tweeërlei wijze: door middel van kasvoorschotten — op aanvraag — van ca 60 mark per werknemer (ten bate van loonbetalingen), en door middel van een stelsel van korte credietverlening, teneinde illiquiditeit en dientengevolge teruglopende activiteit en werkloosheid te voorkomen. Details omtrent deze credietpolitiek zijn nog niet bekend; men gelooft echter, dat vnl. gewerkt zal worden met wissels en promessen, welke laatste, na endossering door de bankrelatie van het bedrijf in kwestie, bij de centrale banken der „Länder” herdiscontabel zijn.

Verordening no. 62 van het Militair Gezag bevat voorts maatregelen tot verbetering van het statuut van de „Bank Deutscher Länder” en van de centrale banken der „Länder”, o.a. betreffende de reserves en wettelijke sancties tegen ontduiking der geldzuiveringsbepalingen; deze Verordening voorziet tevens in de intrekking en vervanging van pasmunt, andere munten en postzegels, waarvan de waarde voorlopig beperkt is tot $\frac{1}{10}$ van de vroeger geldende. Interessant is, dat in art. VIII, § 2, een Duits voorstel is belichaamd, dat oorspronkelijk door de Bizonale autoriteiten werd afgewezen; volgens dit voorstel moet de „Bank Deutscher Länder” als adviseerend lichaam voor de directie instellen een „currency department”, bestaande uit zowel financiële als economische experts uit kringen van industrie, handel en landbouw. De taak van deze afdeling zal zijn de gevolgen van de geldzuivering te bestuderen en voorstellen te doen voor verdere vervolmaking, welke na goedkeuring door de bankdirectie aan de geallieerde bankcommissie zullen worden voorgelegd.

De nieuwe Duitse marken, gedrukt in de Verenigde Staten en vroeg in de herfst van 1947 verscheept (in 23.000 kisten, die elk ca 40 kg wogen), dragen geen handtekening noch een datering. Verordening no. 62 bevat een clause, die de „Bank Deutscher Länder” machtigt de biljetten door een andere uitvoering te vervangen, doch niet vóór einde 1951.

De belastinghervorming in West-Duitsland wordt geregeld door Verordening no. 63. Voorzien wordt in een verlaging van belastingen, welke echter, naar het schijnt, de stijging der belastingdruk, die als deflationaire maatregel kort na de Duitse capitulatie door de bezettingsautoriteiten werd afgekondigd (en in alle vier zones werd ingevoerd), niet geheel zal opvangen. In elk geval echter brengt de genoemde verordening de belastingdruk omlaag tot slechts 10 à 15 pCt boven het peil, dat in Duitsland gedurende de oorlog gold; wijzigingen in het belastingstelsel blijven voorlopig rusten. Dit laatste betekent, dat in Trizonië de directe belastingen de voornaamste bron van inkomsten blijven (tegenover de indirecte belastingen in de Russische zone). De hoofdgedachte van de huidige hervorming schijnt te zijn de lagere inkomensklassen voordelen te bieden en de lasten, die op het be-

drijfsleven drukken, te verlichten. Als voorbeeld moge dienen, dat inkomens- en loonbelasting met $33\frac{1}{3}$ pCt worden verlaagd en dat ook de tabaksaccijns met $\frac{1}{3}$ wordt verminderd (ingaaende December a.s., teneinde voorraadvorming inmiddels te bevorderen); voorts is bijv. voorzien in hogere gezinstoelagen.

Voorshands valt niet te ontkennen, dat het effect van de bovengeschetste maatregelen bevredigend is uitgevallen. Ondanks de acute geldschaarste en de opofferingen, welke de ca 45,6 mln inwoners van Trizonië zich moeten getroosten, is de geldzuivering gunstig ontvangen. Voor het eerst sinds de Duitse capitulatie is er weer een atmosfeer van hoopvolle verwachting en a.h.w. een gevoel van vertrouwen in hulp uit het Westen en, in het welvagen van het economisch herstel van West-Duitsland, gevoelens, die in de achterliggende jaren vrijwel geheel afwezig waren. De hevige inflatie gedurende de week, die aan het begin der geldzuivering voorafging, heeft deze stemming niet geschokt. Het feit, dat zich t.a.v. de geldzuivering een scheiding met de Russische zone heeft voltrokken, schijnt de gemiddelde Duitser in Trizonië tamelijk koud te laten. Er is reeds geruime tijd vrees voor een conflict tussen de Westerse mogendheden en de Sovjet-Unie. Overwegende is echter het gevoel van verlichting en hoop, in sterke mate gesteund door het weder verschijnen van goederen in de winkels en de ineenstorting van de zwarte markt.

Oost-Duitsland.

De financiële en monetaire hervorming in de Russische zone berust op andere basis dan in West-Duitsland; zij geschiedt, naar het schijnt, vnl. met politieke oogmerken. In herinnering moge worden gebracht, dat de Russische militaire autoriteiten enkele jaren geleden een voorlopige monetaire sanering doorvoerden door het blokkeren (en in feite confiseren) van bankrekeningen. Desondanks, en de buitengewoon hoge belastingen ten spijt, is het deflationaire effect van deze maatregel miniem geweest. Aangezien in feite de goederenvoorziening in de Russische zone beperkter is dan in Trizonië, neemt men algemeen aan, dat het teveel aan koopkracht in de Sovjet-zone minstens even groot, zo niet groter is geweest dan in West-Duitsland. De uitzonderingspositie van een groot deel van de industrie, als Sovjet-maatschappijen werkzaam in een in economisch opzicht vrijwel „exterritoriale” positie, heeft de economische moeilijkheden van deze zone verscherpt. De financiële mislukkingen van de genationaliseerde bedrijven hebben in dezelfde richting gewerkt. Het is duidelijk, dat een financiële en monetaire hervorming slechts effectief zou kunnen zijn, indien de Sovjet-maatschappijen volledig in het verband der Oost-Duitse economie zouden worden opgenomen en een volledige herziening zou plaats vinden van de privileges van de thans bevoordeelde bedrijven. Dit is bij de thans begonnen geldzuivering in Oost-Duitsland niet geschied. Integendeel, het voornaamste doel der nieuwe maatregelen is, naar het schijnt, bescherming van het belang van bepaalde groepen, teneinde een tegenwicht te scheppen tegen de anti-Russische gevoelens, die sinds de invoering van de nieuwe mark in Trizonië sterk zijn gestegen. In deze richting wijst in elk geval de verklaring van de heer Rau, president van de „German Berlin Economic Commission”, afgelegd aan de vooravond van Maarschalk Sokolovsky's afkondiging van Verordening no. 111 van het Russische militair gezag, en betreffende de structuur en de doelstelling van de geldzuivering. Eensdeels beogen de maatregelen de hervorming in Trizonië te overtreffen door het publiek betere voorwaarden te bieden (bijv. door inwisseling à pari van 70 mark contant, in plaats van 40 + 20, toe te staan); anderdeels wordt getracht de positie van de pro-Russische sector van het economisch leven te versterken. Nieuwe betaalmiddelen komen voorshands niet in omloop; van een zegel-voorzienende oude marken (t.w. de

„Reichsmark" en de „Rentenmark", maar niet de geallieerde bezettingsmarken) zijn tot wettig betaalmiddel verklaard. Bankgeld is geblokkeerd en wordt geregistreerd. De omwisselingsverhouding tussen oude en nieuwe marken zal, naar verwacht wordt, groepsgewijs verschillend worden vastgesteld. Saldi van genationaliseerde bedrijven, van de regeringen der „Länder", van de vakvereniging en bepaalde kleine fondsen zullen daarbij worden beoordeeld. Het zelfde geldt voor de fondsen van politieke partijen. Wat de gewone man betreft, spreekt genoemde verordening van de noodzaak, rekening te houden met de behoeften van middenstand, kleine boeren, intellectuelen e.d.; dit kan echter niet anders geschieden dan met behulp van een drastische verlaging der directe en indirecte belastingen, waarover momenteel nog niets bekend is.

Het stelsel van indirecte belastingen, dat de voornaamste bron van overheidsinkomsten in Oost-Duitsland is, verschaft de bezettingsautoriteiten de middelen om de op de lagere inkomensklassen drukkende directe belastingen drastisch te reduceren of zelfs geheel af te schaffen. Er bestaat gegronde reden om aan te nemen, dat op grond van politieke motieven een afschaffing van de loonbelasting momenteel in de Russische zone in het voornemen ligt.

Het is inmiddels wel zeker, dat de monetaire en financiële problemen in deze zone op de geschetste wijze nauwelijks kunnen worden opgelost, tenzij de Russen bereid zijn de indirecte belastingen en de bezettingskosten aanzienlijk te verlagen en hun greep op de industriële productie te verzwakken. Zullen zij hiertoe overgaan? Stappen in deze richting zullen wellicht worden bevorderd door de noodzaak, de thans bestaande moeilijkheden t.a.v. de consumptiegoederenvoorziening te overwinnen.

Vast te stellen is, dat de inschakeling van Oost-Duitsland in het Sovjet-bloek niet op één lijn te stellen is met de integratie van West-Duitsland in het E.R.P. en de wereld-economie. Momenteel bestaan er bijna geen commerciële kanalen, die de Russische bezettingszone met de Oost-Europese satellietstaten verbinden (van welke laatste Tsjechoslowakije in de toekomst de enige bron van kapitaalgoederen, die voorheen uit West-Duitsland werden betrokken, kan zijn). En hoewel de Russische vraag naar goederen enorm is, staat het nog te bezien, of Rusland in ruil hiervoor aan Oost-Duitsland voldoende goederen en vreemde valuta kan bieden ten bate van het economisch herstel, zodat het excess van geld tegenover goederenomloop voorshands moeilijk te elimineren schijnt.

Frankfort, einde Juni 1948.

R. H. M. WORSLEY.

MEDEDELING.

VERKORT JAARVERSLAG VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT OVER 1947.

Directorium en personeel.

Aangezien Prof. H. W. Lambers in de loop van 1947 tot het directorium toetrad en Prof. Ch. Glasz de uitnodiging om per begin 1948 als directeur toe te treden aanvaardde, bestond het directorium omstreeks de jaarswisseling uit: Prof. Ch. Glasz, Prof. H. W. Lambers, Prof. Dr N. J. Polak, Prof. Dr J. Tinbergen en Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk. Drs Khouw Bian Tié volgde Prof. H. W. Lambers als secretaris van het Instituut op.

Aan het einde van het jaar waren 11 doctorandi als medewerker aan het Instituut verbonden. Twee hiervan bevonden zich voor studiedoeleinden in de Verenigde Staten. Daarnaast waren voor het wetenschappelijk werk 6 doctoraal studenten en een aantal candidaat-studenten op het Instituut werkzaam.

Werkzaamheden.

De werkzaamheden van het Instituut hadden betrekking op:

1. „Economisch-Statistische Berichten"
2. „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht"
3. Monographieën
4. Interne research en opdrachten.

1. Het weekblad „Economisch-Statistische Berichten" vertoonde in dit jaar een bevredigende ontwikkeling. Dit geldt zowel voor de medewerking van de auteurs als voor de belangstelling van de lezers. Met ingang van 1 November 1947 werd, door middel van een Commissie van Advies voor België, gestreefd naar een nauwere samenwerking met dit land. Onafhankelijke voorlichting was ook dit jaar het richtsnoer voor het beleid van de redactie. In 1947 zagen het licht:

2 nummers van 24 pagina's

49 „ „ 20 „

2 „ „ 16 „

2. In 1947 verscheen het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht" als voortzetting van het voor de oorlog verschijnende „Economisch-Statistisch Maandbericht". In verband met de papiersituatie kan dit conjunctuurbericht voorlopig slechts éénmaal per drie maanden verschijnen. De commissie van medewerkers, allen verbonden aan het Instituut, bestaat uit de doctorandi: C. van den Berg, J. C. Brezet, H. Burger (secretaris), L. M. Koyck, J. H. Lubbers.

In het verslagjaar verschenen drie nummers.

3. Twee publicaties kwamen dit jaar gereed, nl. Dr H. J. Witteveen, Loonshoogte en werkgelegenheid, en Dr J. H. van Stuyvenberg, Enkele economische aspecten van de kersenteelt in Nederland. Hierdoor steeg het totale aantal monographieën, verschenen in de serie van het Nederlandsch Economisch Instituut, tot 40. „Bedrijvig Nederland", een studie over Nederlands economische structuur, door Dr Th. L. M. Thurlings en Drs J. H. Lubbers, naderde het einde van het jaar haar voltooiing.

4. De werkzaamheden voor de „interne research", betrekking hebbende op meer theoretische onderzoeken, ter scholing van de medewerkers van het Instituut, maakten gestadige voortgang. In 1948 zullen enkele dezer onderzoeken kunnen worden afgesloten.

De afdeling opdrachten mag zich in een levendige belangstelling van bedrijfsleven en instellingen verheugen. In 1947 werden 9 opdrachten beëindigd, terwijl een aantal interim-rapporten betreffende nog lopende onderzoeken werden verzonden. De werkzaamheden van de afdeling opdrachten hadden betrekking op: analyse van de economische positie van Nederland, conjunctuurdiagnose van verschillende landen, wederopbouw en uitbreiding van steden, vervoersproblemen, structuur van handel in bepaalde grondstoffen, balansanalyses e.d. Uit aantal en verscheidenheid der opdrachten blijkt, dat deze jonge afdeling in een algemeen gevoelde behoefte voorziet.

Het geheel overziende is de ontwikkeling van het Nederlandsch Economisch Instituut in deze periode bevredigend te noemen.

De Wvd Secretaris van Curatoren:

Prof. Dr J. TINBERGEN

INTERNATIONALE NOTITIES.

HET E.R.P. EN DE AMERIKAANSE LANDBOUW.

In 1947 beliep de Amerikaanse export \$ 19,6 mld, de import \$ 8,3 mld. Het saldo ad \$ 11,3 mld werd voor \$ 5,7 mld gefinancierd door leningen en „grants" aan het buitenland, vnl. de E.R.P.-landen; het restant moest door het buitenland met verkoop van goud en andere activa worden gedekt. Daar laatstgenoemde middelen voor 1948 vrijwel niet ter beschikking staan en opvoering van de export naar de Verenigde Staten slechts in geringe mate mogelijk zal zijn, zal het buitenland, E.R.P.-hulp

ten spijt, zijn import uit de Verenigde Staten in vergelijking met 1947 moeten beperken.

In aansluiting op deze beschouwing verwacht N. Koffsky in een artikel „What E.R.P. means to farmers”¹⁾, dat de Amerikaanse agrarische exporten in 1948 met 15 à 20 pCt t.o.v. 1947 (toen ze \$ 3,9 mld beliepen) zullen dalen, d.i. iets sterker dan de totale exporten. Immers, de E.R.P.-landen — die in 1947 ruim de helft van de Amerikaanse agrarische exporten afnamen — verwachten thans algemeen goede oogsten. Voor Amerikaanse tarwe wordt zelfs een exportdaling van ca 25 pCt verwacht.

Schr. verdeelt de gevolgen van het E.R.P. voor de Amerikaanse agrarische prijzen en inkomens in drie groepen:

1. *De directe gevolgen*: ondanks de te verwachten daling van de Europese vraag zal het niveau van 1947 ongeveer kunnen worden gehandhaafd. Vol. als gevolg der hogere prijzen zal de waarde der agrarische exporten uit de Verenigde Staten ongeveer 4 maal zo hoog zijn als vóór de oorlog.

2. *De indirecte gevolgen*: het E.R.P. zal de Amerikaanse industriële productie, werkgelegenheid en inkomens op peil helpen houden. Hetzelfde resultaat levert de verlaging der inkomstenbelasting op; stijging, in het algemeen, van de vraag van militaire zijde is niet uitgesloten. Ook de binnenlandse Amerikaanse vraag naar agrarische producten zal zich dus niet ongunstig ontwikkelen.

3. *Gevolgen op langere termijn*: zonder het E.R.P. zou de Amerikaanse agrarische export met meer dan 15 à 20 pCt zijn gedaald. Wel zouden de Europese landen hebben getracht, uit noodzaak, om met agrarische import hun bevolkingen in het leven te houden, een en ander echter zeker ten koste van de import van grondstoffen en machinerieën, zodat de vooruitzichten op een stabiele buitenlandse markt voor Amerikaanse agrarische producten, als gevolg van het economisch herstel van Europa, voorshands zeer vaag zouden zijn geweest.

¹⁾ In „The Agricultural Situation”, Bureau of Agricultural Economics, U.S. Department of Agriculture, Vol. 32, Number 5, May 1948.

HAUSSE IN DE AMERIKAANSE OLIE-INDUSTRIE.

Toen de tweede wereldoorlog begon, had de Amerikaanse olie-industrie een excess aan raffinagecapaciteit van ca 25 pCt. Dit maakte het mogelijk, aldus „The Investors' Chronicle” van 3 dezer, om aan de geweldige militaire vraag naar olie tegemoet te komen zonder grote offers van het burgerlijk verbruik te vragen. Tegen het einde van de oorlog beliep de vraag om militaire doeleinden 1,5 mln barrels per dag. Zij daalde in 1947 tot 340.000 barrels per dag, doch daartegenover was sinds 1945 de vraag voor civiele doeleinden met niet minder dan 50 pCt gestegen. Deze stijging betreft vooral het verbruik van dieselolie en olie voor verwarmingsdoeleinden. De meeste nieuwe huizen in de Verenigde Staten worden thans met behulp van olie verwarmd; snelle mechanisatie in de landbouw en vervanging van stoomlocomotieven door diesels zijn eveneens belangrijke factoren.

Wat de omvang der productie en de winsten betreft, slaat de Amerikaanse olie-industrie thans alle records. Het netto-inkomen van 32 leidende maatschappijen (dat in 1937 \$ 634 mln en in 1941 \$ 585 mln beliep) lag in 1947 met \$ 1.399 mln 60 pCt hoger dan in 1946; men verwacht, dat de winsten dit jaar 50 pCt boven die van 1947 zullen liggen. Inmiddels zijn de uitbreidingsprogramma's van de Amerikaanse olie-industrie van een zodanige omvang, dat ondanks de grote winsten verschillende maatschappijen een beroep op de kapitaalmarkt hebben moeten doen.

Deze uitbreidingsprogramma's worden gestimuleerd door het beloop der olieprijsen sinds het eind van de oorlog. De prijs van ruwe olie, die in 1946 \$ 1,17 per barrel bedroeg, belooft thans \$ 2,65 per barrel; een verdere stijging wordt

verwacht. Binnen de Verenigde Staten zijn verschillende nieuwe bronnen aangeboord; daarnaast neemt de belangstelling voor vindplaatsen buitenslands voortdurend toe, waarbij met name de aandacht op het Midden-Oosten is gericht.

„The Investors' Chronicle” ziet voor de oliemaatschappijen slechts één wolkje aan de hemel: „If the foreign situation deteriorates still more, the Government may begin to „stockpile” oil — and demand from this source on top of an already tight supply situation could probably not be satisfied without Government control”, en rantsoenering zou prijsbeheersing met zich brengen.

GROOT-BRITANNIË EN IERLAND.

Op 22 Juni jl. werd officieel bekend gemaakt, dat tussen Groot-Brittannië en Ierland een handels- en betalings-accorder tot stand was gekomen. „The Financial Times” van 24 Juni jl. stelt vast, dat hiermede in de verhouding tussen de beide landen een fase is bereikt, die voor de toekomst vele mogelijkheden opent. Groot-Brittannië en Ierland zijn in economisch opzicht complementair. Groot-Brittannië staat reeds geruime tijd voor het probleem, landen te vinden, die voedingsmiddelen kunnen leveren en daarvoor Britse industriële producten in ruil willen accepteren. In het verdrag is nu vastgelegd, dat Ierland een plan op lange termijn zal entameren tot verhoging van de productie van vlees en andere voedingsmiddelen voor de Britse markt. Bij verwezenlijking hiervan zal de Ierse markt ongetwijfeld in ruimere mate voor Britse industrieproducten toegankelijk zijn.

Op korte termijn zal Groot-Brittannië profiteren van de Ierse toezegging tot beperking van de veeverscheppingen naar het Europese vasteland tot 50.000 stuks in 1948 en tot 10 pCt der totale productie in de toekomst. Het feit, dat tot nu toe verschillende andere Europese landen hogere prijzen voor Iers vee boden dan Ierland met het Engelse Ministerie van Voedselvoorziening was overeengekomen, heeft in feite Groot-Brittannië's dollarprobleem verscherpt. Ook Ierland tobt met het dollarprobleem. Oplossing hiervan zal o.a. worden bevorderd door verhoging der Engelse steenkoolleveranties.

Met de coördinatie van het economisch leven der beide landen is thans, aldus „The Financial Times”, een hoopvol begin gemaakt. Er is één weg, waarlangs in de toekomst Groot-Brittannië zowel Ierland als zichzelf ten zeerste zou kunnen helpen, nl. door het leveren van kapitaalgoederen aan de Ierse landbouw. „If only part of the vast sum now being expended in Africa were diverted to Eire, the return to Britain, by way of increased food supplies, would be, proportionately, many times larger.”

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Ook gedurende de afgelopen week deden zich op de geldmarkt geen belangrijke veranderingen voor en bleef de handel van geringe omvang.

Vorbereidingen voor de ultimo, welke ditmaal tevens een kwartaalultimo was, waren blijkbaar in de voorafgaande periode reeds in zodanige mate getroffen, dat het merendeel der noteringen slechts weinig steeg. Driemaandspromessen werden tegen 1⁵/₁₆ pCt gelaten, September t/m Maartpapier handhaafde zich op 1³/₈—1⁷/₁₆ pCt, terwijl langere termijnen 1¹/₂ pCt noteerden.

Slechts in het aantrekken van de callrente van 3/4 tot 1 pCt kwam de ultimospanning enigermate tot uiting.

Het is opmerkelijk, dat de bankbiljettencirculatie per saldo sinds einde 1947 vrijwel niet meer stijgt; in de maanden, waarin kwartaalultimo's vallen, ontwikkelde zij zich als volgt:

29 Sept. 1947	f 2.856 mln
Dec. 1947	f 3.011 „
29 Mrt. 1948	f 2.948 „
28 Juni 1948	f 2.961 „

De continue stijging van vorige jaren heeft wederom in belangrijke mate plaats gemaakt voor het „normale” seizoenpatroon: stijging van de biljettencirculatie op de ultimo's — gepaard gaande met enige spanning op de geldmarkt — en daling tussen de ultimo's in.

Op de kapitaalmarkt kwamen gedurende de verslagweek enige vaste dagen voor, waardoor de meeste noteringen per saldo enige stijging t.o.v. de vorige week te zien gaven. Politieke factoren, zoals de gerezen moeilijkheden tussen Rusland en Joegoslavië, zowel als economische motieven, nl. het wederom ter sprake komen, ondanks officiële ontkenningen, van de mogelijkheid van devaluatie, vooral i.v.m. het sluiten van de bilaterale verdragen tussen de Verenigde Staten en diverse Europese landen, speelden hierbij waarschijnlijk een rol. Tenslotte volgt hier het gebruikelijke koerslijstje:

	25 Juni 1948	2 Juli 1948
A.K.U.	161 GB	163½
Van Berkel's Patent	124½	125
Lever Bros. Unilever C.v.A.	289	296½
Philips G.b.v.a.	258 GB	256 GB
Koninklijke Petroleum	338	348½
H.A.L.	196	202½
N.S.U.	185 GB	188½
H.V.A.	221	221½
Deli Mij C.v.A.	153½ GB	157 GB
Amsterdam Rubber	160	163½

STATISTIEKEN.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
10 Juni 1948	22.086	21.465	255	20.349
17 Juni 1948	22.241	21.623	263	20.749
24 Juni 1948	22.261	21.642	271	21.365

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's.		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
10 Juni 1948	23.722	19.126	1.144	17.154
17 Juni 1948	23.689	19.862	984	17.999
24 Juni 1948	23.669	20.098	1.863	17.408

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegoed bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
24 Mei '48	483.652	335.815	132.142	1	149.785
31 " '48	483.477	339.990	129.682	1	164.439
7 Juni '48	482.744	328.940	158.037	1	149.440
14 " '48	482.446	338.062	145.814	1	146.374
21 " '48	482.260	321.995	164.189	10	145.075
28 " '48	482.131	318.167	149.260	10	150.156
5 Juli '48	482.162	315.820	145.392	10	151.270

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
24 Mei '48	2.891.990	780.762	49.836	26.818	537.913
31 " '48	2.947.391	778.917	45.578	25.659	593.197
7 Juni '48	2.943.010	736.536	51.903	25.598	578.198
14 " '48	2.924.460	769.017	77.377	25.654	514.171
21 " '48	2.909.438	761.640	97.996	29.003	506.454
28 " '48	2.960.501	741.422	56.898	23.610	506.384
5 Juli '48	2.991.443	719.554	44.719	22.297	505.168

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 5 Juli 1948

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f — Bijbank — Agentsch. " 10.000,—	10.000,—
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 i° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		1.800.000.000,—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	Hoofdbank f 142.786.648,09	
Beleningen: (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Bijbank " 1.408.860,69 Agentsch. " 7.074.909,11	
Op effecten, enz.	f 151.270.417,89	
Op goederen en celen	" 150.731.711,— " 538.706,89	151.270.417,89
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 481.702.591,66	
Zilveren munt, enz.	" 459.596,22	
Papier op het buitenland	f 315.820.200,—	
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	" 189.559.334,53	
Buitenlandse betaalmiddelen	" 5.832.312,49	461.211.847,02
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		106.052.351,83
Gebouwen en inventaris		2.500.000,—
Diverse rekeningen		222.046.752,53
		f 4.725.253.557,15

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	" 12.759.703,05
Bijzondere reserves	" 54.447.566,03
Pensioenfonds	" 19.936.266,17
Bankbiljetten in omloop (oude uitgifen)	" 119.516.550,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgife)	" 2.991.442.915,—
Bankassigaties in omloop	" 187.650,81
Rekening-courant saldo's:	
's Rijks Schatkist	f 719.553.773,70
Geblokkeerde saldo's van banken	" 44.718.940,14
Geblokkeerde saldo's van anderen	" 22.297.173,80
Vrije saldo's	" 505.168.493,15
Diverse rekeningen	" 1.291.738.380,79 " 215.224.525,30
	f 4.725.253.557,15

*) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen

*) Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99)

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1
16 Juni '48	0,2	1.299,3	1.300	1.250,0	50,2
23 Juni '48	0,2	1.299,2	1.300	1.249,8	50,4
30 Juni '48	0,2	1.299,2	1.300	1.252,2	48,0

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
16 Juni '48	0,7	335,8	23,9	20,2	412,7	14,7	304,5
23 Juni '48	0,8	338,8	23,3	20,9	416,2	13,6	312,8
30 Juni '48	0,7	351,7	17,8	32,1	432,1	14,5	325,4

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats- schulds	Promessen staatschuld
	Goud	Over- waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
15 Juni 1948	894	123	2.950	304	98	—	182
22 Juni 1948	189	120	2.964	300	95	—	182
30 Juni 1948	188	119	3.065	300	111	—	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regulissatfe- rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten- landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	230	174	7
15 Juni 1948	2.644	988	672	223	109	234	5
22 Juni 1948	2.710	823	595	135	115	243	5
30 Juni 1948	2.284	865	732	44	125	241	6

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN MEI 1948¹⁾.

Bedragen in duizenden guldens; koersen en rentevoeten in pCt.

Naam	Bedrag (nominiaal)	Koers	Bedrag (reëel)	Rente- voet	Looptijd
Obligaties.					
<i>Oorheid:</i>					
Nederlandse Staatslening 1947 (dollarlening)	11.180	100	11.180	3	39 ²⁾
Investeringcertificaten	126.270	100	126.270	3	20 ³⁾
Nederlandse Staatslening per 1962—'64 ⁴⁾	1.140.000	100	1.140.000	3	16 ⁵⁾
Nederlandse Staatslening 1948 ⁶⁾	360.000	100 ³⁾	360.000	3 ¹⁾	50 ²⁾
<i>Particulieren:</i>					
N.V. Maatschappij tot vervaar- ding van Fijn Aardewerk en Ceramieke Voortbrengse- len van alle soorten, genaamd „Société Céramique”, Maas- tricht	2.000	101	2.020	3 ¹⁾	22 ²⁾
Nederduitse Hervormde Gemeente, 's-Gravenhage	1.000	100	1.000	3 ¹⁾	40 ²⁾
Aandelen.					
Diepenbroek en Reigers N.V., Uit	1.143 ³⁾	138	1.577	—	—
N.V. „Industrie” v.h. Van Lo- huizen en Co., Vaassen	1.000	115	1.150	—	—
Nieuwe Rotterdamse Courant N.V., Rotterdam (certifica- ten van gewone aandelen)	401	110	441	—	—
N.V. Tabak Maatschappij Arendsburg, Rotterdam	1.600	150	2.400	—	—
N.V. Deli-Maatschappij, Am- sterdam	12.827	125	16.034	—	—
Koninklijke Nederlandsche Pa- pierfabriek N.V., Maastricht	900	160	1.440	—	—

¹⁾ Aansluitend op de emissiestatistiek in „E.-S.B.” van 2 Juni 1948, blz. 439.²⁾ Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.³⁾ Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing te allen tijde toegestaan.⁴⁾ Conversie f 854.000.000.⁵⁾ Conversie f 310.000.000.⁶⁾ Bovendien bij oude aandeelhouders à pari geplaatst f 562.500, wellicht betaald uit het agio op de overige f 1.143.000.

EMISSIES IN 1948.

(Reële bedragen in duizenden guldens).

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waaraan conversies	Uit omzetting van andere beleg- en ge- blokteerd (tegoed ¹⁾)	Nieuw geld
Jan.	68.546	305.244	373.790	66.350	846	306.594
Febr.	11.604	8.619	20.223	—	11.404	8.819
Mrt	104.779	4.505	109.284	4.363	22.646	82.275
April	103.728	143.525	247.253	—	102.518	144.735
Mei	1.642.270	23.042	1.665.312	1.164.000	137.450	363.862

¹⁾ Zie voor toelichting de aantekening „De emissiestatistiek”, in „E.-S.B.” van 2 Juni 1948, blz. 434.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	15 Juni 1948	7 Juni 1948
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 803.103.247,08	f 736.535.628,80
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Neder- landse Gemeenten	161.007,22	335.552,87
Kasvorderingen wegens cre- dietverstrekking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onder- pand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	625.762.280,59	586.179.496,50
Voorschotten op ultimo Mei resp. April 1948 a. d. ge- meenten wegens aan haar uit te keren belastingen	51.868.142,48	50.543.381,95
Vorderingen in rekening-cou- rant op Nederlands-Indië	650.158.985,71	687.358.790,80
Suriname	31.988.650,22	31.988.650,22
Curacao	2.245.014,22	2.245.014,22
Het Algemeen Burgerlijk Pen- sioenfonds	24.780.418,—	24.762.104,09
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en in- stellingen	217.917.320,77	195.807.320,77

Verplichtingen

Voorschot door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot, door De Neder- landsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Ne- derlandsche Gemeenten	f 1504.973.100,—	f 1497.873.100,—
Schatkistbiljetten in omloop	—	—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.800.000.000,—	1.800.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil)	—	—
f 6.283,2 m/m w.o. garantie Bretton Woods f 804 mill.	5479.200.000,—	5520.000.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	145.382.668,50	146.360.481,—
Schuld op ultimo Mei resp. April 1948 aan de gemeen- ten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlands-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pen- sioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	732.301.606,82	682.801.218,07
Andere staatsbedrijven	5.868.091,80	5.868.091,80
Schuld aan diverse instellin- gen in rekening met 's Rijks- Schatkist	2712.433.793,21	2716.875.743,21

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN BIJ DE SPAARBANKEN
IN NEDERLAND¹⁾.

(in miljoenen guldens).

Maand	Inleggingen			Terugbetalingen			Saldo
	R.P.S.	Part.	Totaal	R.P.S.	Part.	Totaal	
Aug. 1939	22,7	24,3	47,0	29,7	22,9	52,6	— 5,6
Dec. 1946	18,2	17,9	36,1	25,2	18,9	44,1	— 8,0
Gen. 1946	20,5	24,6	45,1	45,4	31,4	76,8	— 31,7
Gen. 1947	21,2	25,6	46,8	26,4	23,8	50,2	— 3,4
Jan. 1948	25,2	34,1	59,3	25,6	27,8	53,4	+ 5,9
Febr. 1948	22,9	32,3	55,2	24,8	26,2	51,0	+ 4,2
Mrt 1948	21,2	26,1	47,3	31,5	29,9	61,4	— 14,1
April 1948	17,2	23,0 ²⁾	40,2	33,5	30,5 ²⁾	64,0	— 13,8

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.”.²⁾ Voorlopige gegevens.

OFFICIELE DISCONTO'S.

Land	Percentage	Geldend sedert
Nederland	2 1/2	27 Juni 1941
België	3 1/2	28 Augustus 1947
Engeland	2	26 October 1939
Vereenigde Staten	1 1/4	12 Januari 1948
Frankrijk	2 1/2 ¹⁾ en 3 ²⁾	9 October 1947
Zweden	2 1/2	9 Februari 1945
Zwitserland	1 1/2	26 November 1946

¹⁾ Schatkistpapier en kortlopende handelswissels.²⁾ Ander handelspapier.

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN GRANEN, VELDBONEN, BOTER EN KAAS IN NEDERLAND.

Tijdvak	Tarwe	Rogge	Gerst		Haver	Mais	Sorghum	Kaffir-corn	Millet-zaad	Veldbonen	Boter	Kaas
	Inlandse voor maaldoeleinden, naar kwantiteit, af binnenland. Per 100 kg	Inlandse naar kwantiteit. Per 100 kg	Voegerst inlandse, af binnenland. Per 100 kg.	Brouwerst inlandse, af binnenland. Per 100 kg.	Inlandse naar kwantiteit per 100 kg.	Uitsluitend veevoeder, stomend A'dam/R'dam per 100 kg	Uitsluitend veevoeder, stomend A'dam/R'dam per 100 kg	Uitsluitend veevoeder, stomend A'dam/R'dam per 100 kg	Uitsluitend veevoeder, stomend A'dam/R'dam per 100 kg	Af binnenland per 100 kg	Leeuwarden, af fabriek per kg	Goudse volvet Leeuwarden, af fabriek per kg
Jan. 1947	21,77 ^s	21,52 ^s	22,75	23,65	21,50	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	24,51	2,31	1,51
Febr.	21,75	21,50	23,75	24,06	21,86	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	24,81	2,31	1,55
Maart	21,96	21,32	24,75	24,58	22,37 ^s	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	24,92	2,31	1,52 ^s
April	22,00	21,20	24,97	.	22,56	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	27,90	2,31	1,52
Mei	21,90	21,25	26,25	.	22,75	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	31,00	2,28	1,54
Juni	21,50	21,25	27,00	.	.	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	.	2,28	1,52
Juli	21,50	21,25	.	.	.	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	.	2,25	1,35
Aug.	21,25	21,25	20,35	23,00	18,85	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	28,00	2,25	1,40
Sept.	21,35	21,25	20,35	23,00	18,85	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	28,00	2,25	1,41
Oct.	21,32	21,32	20,36	23,16	18,79 ^s	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	24,37 ^s	2,25	1,35
Nov.	21,29	21,29	20,35	22,94	18,85	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	23,00	2,47	1,43
Dec.	21,38 ^s	21,27 ^s	20,35	22,70	18,85	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	23,00	3,12	1,67
Jan. 1948	21,50	21,29	20,35	22,62 ^s	18,85	22,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	20,17 ^s	23,00	3,12	1,63 ^s
Febr.	21,50	21,24	20,35	22,50	18,85	22,37 ^s	20,37 ^s	20,37 ^s	20,37 ^s	26,06	3,12	1,66
Maart	21,35	21,19	20,50	23,10	19,—	22,50	20,50	20,50	20,50	26,70	3,12	1,68
April	21,34	21,19	20,60	.	19,10	22,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	20,67 ^s	29,56	3,12	1,64 ^s
3-8 Mei	21,20-21,30	21,15-21,25	20,70	.	19,20	22,67 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	28,50	3,07	1,65
10-15 Mei	21,15-21,25	21,10-21,20	20,70	.	19,20	22,67 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	27,50	3,07	1,65
17-22 Mei	21,15-21,25	21,05-21,15	20,60	.	19,20	22,67 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	27,50	3,07	1,65
24-29 Mei	21,15-21,25	21,10-21,15	20,70	.	19,20	22,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	26,50	3,07	1,65
31 Mei-5 Juni	21,20-21,30	21,05-21,15	20,80	.	19,30	22,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	20,77 ^s	28,50	3,07	1,65
7-12 Juni	21,20-21,30	21,05-21,15	20,80	.	19,30	22,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	29,25	3,07	1,64
14-19 Juni	21,25-21,35	21,00-21,10	20,80	.	19,30	22,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	28,50	3,07	1,67
21-26 Juni	21,40-21,50	21,15-21,25	20,80	.	19,30	22,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	20,87 ^s	28,50	3,07	1,65

Ir. H. Vos

★

Enige kwantitatieve onderzoeken over de betrekkingen tussen overheidsfinanciën en volkshuishouding

★

38e publicatie van het Nederl. Economisch Instituut

Prijis f 9.—*

(Prijis voor leden en donateurs van het N.E.I. f 6,75)

★

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers DE ERVEN F. BOHN N.V., HAARLEM

DE ALGEMEENE KUNSTZIJDEN UNIE N.V.

te Arnhem, kan een

Functionaris voor wetensch. bedrijfsorganisatie

plaatsen.

Geëist wordt een gedegen wetenschappelijke opleiding; academische vorming en praktische ervaring in een grotere industriële onderneming is gewenst.

Technisch inzicht en sociale belangstelling strekken tot aanbeveling.

Gedagidgen, die geen bezwaar hebben tegen een psycho-technisch onderzoek, worden uitgenodigd schriftelijk te solliciteren (met bijvoeging van pasfoto) aan het adres: Velperweg 76, Arnhem.

Kon. Ned. Boekdrukkerij H. A. M. Roelants — Schiedam

Vacatures

Bij het Secretariaat van de NED. SPAAR-BANKBOND, Vakgroep Algemene Spaarbanken te Amersfoort, is gelegenheid tot plaatsing van een

jurist of econoom

Ervaring op beleggingsgebied of met bedrijfs-economische vraagstukken strekt tot aanbeveling. Uitvoerige schriftelijke sollicitaties te richten aan de Secretaris, P. Bothlaan 1, Amersfoort.

DE N.V. BILLITON MAATSCHAPPIJ

zoekt voor haar kantoor te 's-Gravenhage, latere uitzending naar haar bedrijven overzee mogelijk,

a. een accountant

academisch gevormd of lid N.I.V.A.

b. een jurist

leeftijd niet boven 30 jaar.

c. enige gevorderde boekhouders

bij voorkeur in bezit van S.P.D. of acte M.O. Boekhouden.

Sollicitaties uitsluitend schriftelijk aan de afdeling Personeelszaken, Lyceumplein 19, 's-Gravenhage.

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research-uitgave van
het Nederlandsch Economisch Instituut

Verschenen is het tweede nummer van de jaargang 1948

UIT DE INHOUD:

- De economische situatie in Nederland
- De voortgang van het economisch herstel in Indonesië
- De conjunctuur in België
- De conjunctuur in de Verenigde Staten
- De economische toestand in Groot-Brittannië
- De economische toestand in Frankrijk
- Conjunctuur en conjunctuurpolitiek in Zweden
- Internationale geld- en kapitaalmarkten

Jaarabonnementen f 6.50; voor abonné's „E.-S.B.” f 5.—
Telefoon 38340 — Rotterdam — Giro no. 8408

N.V. BOUWKAS „ROHYP”

gevestigd te Utrecht
(Kantoor houdende te AMSTERDAM).

INTRODUCTIE

ter beurze van Amsterdam van:
500 Aandelen Serie B,
aan toonder

elk groot f 1000.— nominaal,

ten volle delende in de winst van het boekjaar 1948 en volgende boekjaren, waarvan reeds 100 aandelen op inschrijvingsvoorwaarden zijn geplaatst.

Ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op de resterende 400 aandelen openstelt bij hare kantoren te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht op

VRIJDAG, 9 JULI 1948

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot de koers van 115 pCt.

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 1 Juli 1948.

Prospectussen en inschrijvingsformulieren zijn verkrijgbaar bij de inschrijvingskantoren.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Amsterdam, 1 Juli 1948.

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 12 Juli a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoogstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoogstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) en overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangeleekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).